

ПОРАДНИК ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДІЇ РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Організація з безпеки та співробітництва в Європі

МІНІСТЕРСТВО
ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Порадник розроблено в рамках міжнародного проекту «Посилення демократичного контролю над Збройними Силами України», який здійснюється Міністерством оборони України та Програмою підтримки ОБСЄ для України, за сприяння Управління внутрішнього контролю Збройних Сил України та Управління з питань запобігання та виявлення корупції Збройних Сил України.

Автори:

Володимир Лукічов, полковник запасу, кандидат військових наук, експерт з демократичного контролю над Збройними Силами України (напрямок: права та свободи військовослужбовців).

Богдан Сенік, полковник, начальник Управління зв'язків з громадськістю Збройних Сил України.

Андрій Коренько, капітан 1 рангу запасу, експерт з демократичного контролю над Збройними Силами України (напрямок: демократичний контроль).

Леонід Рибалко, полковник юстиції запасу, експерт з демократичного контролю над Збройними Силами України (напрямок: добросовісність).

Віталія Дерябіна, експертка з демократичного контролю над Збройними Силами України (напрямок: гендерна політика в секторі безпеки і оборони).

Віктор Іванов, полковник юстиції, начальник Управління внутрішнього контролю Збройних Сил України.

Усі права захищені. Жодна частина цього порадики не може бути відтворена, збережена в пошуковій системі, передана або використана у будь-якій формі або будь-якими засобами – електронними, механічними, копіюванням, записом або іншим чином – без дозволу авторів або посилання на видання.

У цій публікації висловлено виключно погляди авторів. Вони необов'язково відображають офіційну позицію ОБСЄ.

Проекти, що реалізуються в рамках Програми підтримки ОБСЄ для України, фінансуються внесками держав-учасниць та партнерів ОБСЄ. Повний список донорів програми можна побачити тут:

Донори Програми підтримки ОБСЄ для України | OSCE

ПОРАДНИК

ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДІЇ РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Організація з безпеки та співробітництва в Європі

МІНІСТЕРСТВО
ОБОРОНИ УКРАЇНИ

ЗМІСТ

ВСТУП	8
I. ПОНЯТТЯ ТА ПРИНЦИПИ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ	11
Що означає поняття “добročесність”	11
Добročесність у Збройних Силах України	12
Принципи добročесності, особливості їх реалізації у Збройних Силах України	12
Пріоритет службових інтересів	13
Політична нейтральність	14
Неупередженість	15
Компетентність	15
Прозорість	16
Нерозголошення службової інформації (конфіденційність)	17
Утримання від виконання незаконних наказів (розпоряджень)	18
Корпоративність	19
Добročесність військових посадових осіб	20
Шляхи підвищення ефективності правового забезпечення добročесної поведінки посадових осіб у Збройних Силах України під час дії режиму воєнного стану	22
II. ПРАВОВІ ОСНОВИ ДОБРОЧЕСНОСТІ	24
Міжнародні інструменти	24
Значення міжнародних стандартів та правові рамки для впровадження добročесності	30
Добročесність в українському законодавстві	31
Зміни в антикорупційному законодавстві України під час дії воєнного стану	35
III. ДІЯЛЬНІСТЬ СУБ’ЄКТІВ ДЕМОКРАТИЧНОГО ЦИВІЛЬНОГО КОНТРОЛЮ НАД ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ УКРАЇНИ СТОСОВНО ВПРОВАДЖЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ. АНТИКОРУПЦІЙНА СИСТЕМА УКРАЇНИ	38
Демократичний цивільний контроль як основний принцип будівництва Збройних Сил України	38
Поняття та рівні антикорупційної системи	39
Верховна Рада України	40

Президент України.	.41
Кабінет Міністрів України та Міністерство юстиції України	.42
Спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції . .	.42
Медіа	.48

IV. СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ НА ВІДОМЧОМУ РІВНІ (МО УКРАЇНИ ТА ЗС УКРАЇНИ) 50

Рівні адміністративно-правового забезпечення доброчесності військових (цивільних) посадових осіб.	.50
Організаційно-правові засади впровадження доброчесності та протидії корупції на відомчому рівні.	.51
Антикорупційна програма Міністерства оборони України на 2021–2024 рр.	.52
Практичне втілення спеціальними інституціями Міністерства оборони України програмних документів із забезпечення доброчесності та протидії корупції.	.52
Співпраця Міністерства оборони України з громадянським суспільством та медіа щодо впровадження доброчесності	.56
Діяльність щодо запобігання та протидії корупції в системі Міноборони в умовах воєнного стану	.57
Система забезпечення доброчесності та протидії корупції Збройних Сил України.	.58
Антикорупційна інфраструктура Збройних Сил України	.61
Основні пріоритети антикорупційної діяльності в Збройних Силах України	.63

V. АНТИКОРУПЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ З ВПРОВАДЖЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИНАХ 65

Роль командира (начальника) як організатора антикорупційної роботи та впровадження доброчесності у військовому колективі.	.65
Функціональні обов'язки командира (начальника) та ключові компетенції у здійсненні заходів протидії корупції у військовій частині	.66
Уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції 68	
Планування роботи щодо запобігання корупції та впровадження доброчесності	.71
Оцінка стану роботи щодо запобігання корупції у військовій частині	.72

**VI. СВІДОМЕ СТАВЛЕННЯ ТА ДОТРИМАННЯ ВСТАНОВЛЕНИХ
АНТИКОРУПЦІЙНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ ОБМЕЖЕНЬ І
ЗАБОРОН 74**

Суб'єкти Збройних Сил України, на яких поширюється
дія Закону України «Про запобігання корупції» та Кодексу
добросчесної поведінки та професійної етики 74

Повідомлення 75

Несумісні зовнішні інтереси. 76

Особливості застосування обмежень до військових
(цивільних) посадових осіб Збройних Сил України,
встановлених у ст. 25 Закону «Про запобігання корупції»,
щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності в
умовах воєнного стану 78

Зловживання офіційною посадою 80

Дарунки (пожертви) 81

Особливості застосування обмежень, встановлених у ст. 23
Закону «Про запобігання корупції», щодо розміру подарунків
в умовах воєнного стану 84

Залишення державної служби 84

Спільна робота близьких осіб 85

Конфлікт інтересів. 87

Перевірка добросчесності (фінансовий контроль та декларування) 88

Особливості перевірки добросчесності (фінансового контролю
та декларування) в умовах воєнного стану 89

**VII. ПОРЯДОК ДІЙ У РАЗІ ВІЯВЛЕННЯ (ОТРИМАННЯ)
ІНФОРМАЦІЇ ПРО ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНОГО АБО
ПОВ'ЯЗАНОГО ІЗ КОРУПЦІЄЮ ПРАВОПОРУШЕННЯ
ЗДІЙСНЕНОГО ВІЙСЬКОВОЮ (ЦИВІЛЬНОЮ) ПОСАДОВОЮ
ОСОБОЮ 95**

Викривачі 95

Яким чином повідомити про корупцію 96

Вимоги до звернень (повідомлень) про порушення вимог
Закону «Про запобігання корупції» та строки їх розгляду 97

Проведення службового розслідування за зверненнями
(повідомленнями) про вчинення корупційного або пов'язаного
з корупцією правопорушення 99

Відсторонення від виконання повноважень 100

Доповіді, донесення про кримінальні правопорушення,
адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією,

порушення військової дисципліни та їх облік у Міністерстві оборони України, Збройних Силах України	102
Робота з викривачами корупції, забезпечення їхніх прав та гарантій захисту під час дії режиму воєнного стану	103

VIII. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ВСТАНОВЛЕНИХ АНТИКОРУПЦІЙНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ НОРМ ПОВЕДІНКИ, ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ТА ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З КОРУПЦІЄЮ	105
Кримінальна відповідальність	105
Адміністративна відповідальність	106
Дисциплінарна відповідальність	106
Цивільно-правова відповідальність	107

IX. ВПРОВАДЖЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА СКОРОЧЕННЯ КОРУПЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ДІЯЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	109
Наслідки корупції в збройних силах	109
Особливості запобігання корупції та підвищення доброчесності в період правового режиму воєнного стану	110
Безпекові ризики, які впливають на проблему запобігання корупції у Збройних Силах України.	112
Внутрішній контроль як ефективний засіб запобігання корупції	113
Питання впровадження доброчесності та скорочення корупційного потенціалу в діяльності щодо належного використання фінансових і матеріальних ресурсів	115
Питання впровадження доброчесності та скорочення корупційного потенціалу в діяльності щодо проведення процедур закупівель	116
Питання впровадження доброчесності та скорочення корупційного потенціалу у боротьбі з вимаганням, отриманням неправомірної вигоди (хабарництвом), зловживанням впливом та службовим становищем	116
Впровадження доброчесності та скорочення корупційного потенціалу за напрямом щодо забезпечення доброчесності, дієвості та ефективної роботи уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції.	117

Зменшення корупційних ризиків в питаннях забезпечення житлом військовослужбовців та при його розподілі	118
Зменшення корупційних ризиків в питаннях.	119
Питання впровадження доброчесності та скорочення корупційного потенціалу щодо військової кадрової політики. . .	121
Питання доброчесності в контексті участі в міжнародних військових операціях (місіях)	127

X. ФОРМУВАННЯ ДОБРОЧЕСНОЇ ПОВЕДІНКИ ТА НУЛЬОВОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ ДО КОРУПЦІЇ 129

Складові формування доброчесної поведінки та нульової толерантності до корупції.	129
Організаційні питання (корпоративна організаційна культура) як складова виховання доброчесності.	129
Професійний етикет як засіб протистояння корупційному ризику	131
Поради щодо доброчесної поведінки в організаційній діяльності військової (цивільної) посадової особи.	131
Роль командира (начальника) стосовно формування у підлеглих доброчесної поведінки та нульової толерантності до корупції	132
Гендерні аспекти у формуванні доброчесності у Збройних Силах України	134
Формування кадрового потенціалу антикорупційної інфраструктури у Збройних Силах України	135
запобігання та виявлення корупції у Збройних Силах України . .	137
Зміцнення цілісності й доброчесності через навчальні курси, дослідження та аналіз.	137

XI. КОРИСНА ІНФОРМАЦІЯ ТА КОНТАКТИ КОМУ І ЯК ПОВІДОМЛЯТИ ПРО КОРУПЦІЮ 139

В чому проявляються корупційні діяння?	143
Перелік корупційних правопорушень, за вчинення яких передбачено кримінальну відповідальність	144
Перелік встановлених Законом України «Про запобігання корупції» вимог, заборон та обмежень	147

ВСТУП

З 2014 року на Європейському континенті триває найбільш кровопролитна міжнародна збройна агресія з часів Другої світової війни. Це стало наслідком безпрецедентного порушення Російською Федерацією міжнародного права і взятих на себе двосторонніх зобов'язань по відношенню до України. Вперше після зникнення з політичної карти світу нацистської Німеччини і комуністичного СРСР країна-агресор, маючи потужний воєнний потенціал, наважилася здійснити військову інтервенцію проти країни-сусіда з метою повалення її суспільно-політичного устрою та знищення історичної спадщини. Постає питання: що стало першопричиною таких, на перший погляд, ірраціональних військово-політичних дій, які призвели до втрати Росією залишків міжнародного авторитету та поставили її в один ряд з країнами-ізгоями на кшталт Північної Кореї? Відповідь на це питання лежить на поверхні.

Помаранчева Революція, а згодом Революція Гідності яскраво продемонстрували усьому світові, що український народ бачить своє історичне майбутнє лише серед країн, які сповідають демократичні цінності. Йдеться про наявність свободи слова, вільного громадянського суспільства, а також прозорої та підзвітної влади вкупі із системою демократичного цивільного контролю над сектором безпеки і оборони. Проте Росія, яка за своєю суттю є авторитарним утворенням, розглядає демократичні перетворення в Україні як головну загрозу існуючому в Москві політичному режиму. Адже успішна та реформована за західними стандартами Україна, на думку нинішніх кремлівських керівників, може стати для російського населення “небезпечним прикладом” для наслідування. Тому нинішній міждержавний збройний конфлікт виник і генерується через категоричне несприйняття Росією цивілізаційного вибору українського народу, який повністю відкидає авторитарну, непідконтрольну суспільству систему державного управління.

Слід зазначити, що Україна десять років поспіль одночасно вирішує дві взаємопов'язані стратегічні задачі. Перша – це відбиття зовнішньої збройної агресії, яка з 24 лютого 2022 року переросла у широкомасштабне російське вторгнення на всю територію України. А друга, не менш важлива, полягає у реформуванні усіх сфер суспільно-політичного життя з метою впровадження стандартів, прийнятих в країнах з демократичною формою правління. Серед таких сфер важливе місце належить боротьбі з корупцією та створенню умов, за якими подібні прояви піддавались би суспільному осуду та не мали відповідного ґрунту в системі державної влади.

Попри те, що з 2014 року Україна добилася певних успіхів у боротьбі з корупцією, вирішення цієї проблеми продовжує бути вкрай актуальним. Адже загальний показник корупції в Україні залишається нижче середнього у світі. Так, в Індексі сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index – CPI) за підсумками 2023 року Україна отримала 36 балів зі 100 можливих і посідає 104 місце поміж 180 країн.

Такий стан справ не є нормальним і потребує вжиття цілеспрямованих заходів для виправлення ситуації, зокрема і в Збройних Силах України, які сьогодні знаходяться в авангарді боротьби українського народу проти російського агресора. Це обумовлено тим, що в умовах дії режиму воєнного стану будь-які корупційні прояви в оборонному відомстві мають дуже небезпечні наслідки. Адже це не лише підриває морально-психологічний стан особового складу Збройних Сил України та негативно позначається на настроях громадянського суспільства, а й певною мірою підриває довіру іноземних партнерів, які надають підтримку Україні під час активних бойових дій з російськими військами.

Водночас, у Міністерстві оборони України та в Збройних Силах України наразі існує відповідна система та накопичений національний досвід, спрямований на профілактику та адекватне реагування на корупційні прояви в усіх рівнях військового управління. Ця система спрямована не лише на створення атмосфери доброчесності в оборонному відомстві, а й на поступову зміну ментальності усіх категорій особового складу щодо несприйняття корупційних явищ у військовому середовищі. Крім того, впроваджуючи стандарти країн НАТО за різними напрямками підготовки та навчання особового складу, Збройні Сили України мають активно переймати й зарубіжний досвід, пов'язаний із запобіганням проявам корупції в оборонному відомстві.

У такій ситуації групою експертів ОБСЄ в партнерстві з керівниками профільних структурних підрозділів Збройних Сил України було розроблено порадник щодо забезпечення доброчесності у Збройних Силах України в умовах дії режиму воєнного стану (далі – порадник).

Слід зазначити, що порадник написаний у доступній формі та має на меті полегшити усім категоріям особового складу Збройних Сил України можливість знайти відповіді на питання, а також отримати корисні поради в частині, що стосується забезпечення доброчесності у Збройних Силах України в умовах дії режиму воєнного стану. Крім того, на думку авторів, порадник має стати в нагоді й військовослужбовцям інших суб'єктів Сил оборони України, а також представникам зацікавлених державних інституцій та громадських організацій, які надають підтримку сектору безпеки і оборони в умовах відбиття збройної російської агресії.

I. ПОНЯТТЯ ТА ПРИНЦИПИ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Що означає поняття “добročесність”

У сенсі моралі, термін “*integrity*” як цілісність і добročесність означає послідовність дій, цінностей, принципів та результатів.

Індивідуальна добročесність означає, що особа має цінності, в які вона вірить і які вона відстоює.

У контексті *службової діяльності* індивід вважається добročесним (і цілісним), якщо він виконує свої обов’язки чесно, компетентно й у повному обсязі. В контексті *боротьби з корупцією* добročесність — це необхідна морально-етична складова діяльності посадової особи, яка визначає межу і спосіб його поведінки, що базується на принципах доброго відношення до громадян та чесності у способі власного життя, виконанні своїх обов’язків та розпорядженні державними ресурсами.

Встановлення та підтримання обстановки добročесності у державних структурах включає в себе такі складові елементи:

ЕЛЕМЕНТИ ВСТАНОВЛЕННЯ ТА ПІДТРИМАННЯ ОБСТАНОВКИ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Норми
індивідуальної та
колективної
поведінки

Чітко визначений
кодекс поведінки,
який користується
повагою

Лідерство, через
особистий приклад

Доброчесність у Збройних Силах України

Доброчесність у Збройних Силах України – це впровадження в діяльність посадових осіб Збройних Сил України, уповноважених на виконання функції держави, на яких розповсюджуються дія Закону України «Про запобігання корупції», стандартів професійної етики, спрямованих на запобігання проявів корупції у Збройних Силах України, підвищення авторитету Збройних Сил України, зміцнення репутації військовослужбовців та цивільного персоналу.

Якщо подивитися на рейтинги рівня довіри до окремих інституцій, дослідження свідчать про те, що громадяни України найбільше довіряють своїм збройним силам.

Розуміння цього явища має потужне значення для вибору національного підходу до впровадження доброчесності. Для того, аби підтримувати високий рівень довіри, військові мають постійно виховувати в собі доброчесність та дотримуватись її принципів. Недоотримані гроші, які відриваються внаслідок корупції від витрат на оборонні потреби, негативно впливають на боєздатність збройних сил та підривають довіру до них, причому не лише на національному рівні, а й на міжнародному.

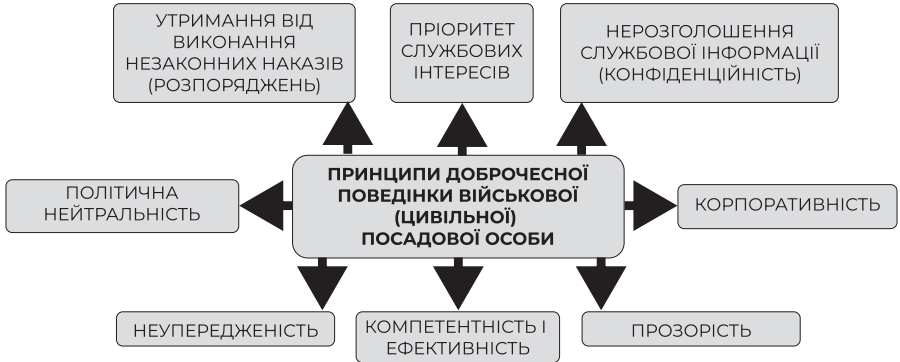
Коли корупція стає явною, для цивільних і військових гордість за свою службу на благо країни піддається суттєвому негативному впливу, забираючи у війська одне з найбільших надбань – суспільну довіру.

Принципи доброчесності, особливості їх реалізації у Збройних Силах України

Визначальним принципом діяльності військовослужбовців, які обіймають штатні посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, державних службовців та працівників, які наділені посадовими повноваженнями здійснювати організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські функції, є чесне і віддане служіння Українському народові, непорушне додержання Конституції України та законів України, виконання зобов'язань урочисто взятих під час складання Військової присяги або Присяги державного службовця.

Їх діяльність спрямована на забезпечення національних інтересів України під час виконання завдань та функцій держави, сприяння реалізації прав та законних інтересів людини і громадянина, підтримання позитивного іміджу держави та Збройних Сил України.

Основними принципами доброчесної поведінки військової (цивільної) посадової особи при виконанні службових обов'язків є (згідно з п.2 Кодексу доброчесної поведінки та професійної етики військових посадових осіб, державних службовців та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави, в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України):

Пріоритет службових інтересів

Пріоритет службових інтересів передбачає:

Політична нейтральність

Політична нейтральність передбачає недопущення впливу політичних інтересів на дії та рішення військової (цивільної) посадової особи, її відмову від публічної демонстрації політичних поглядів і симпатій, дотримання вимог

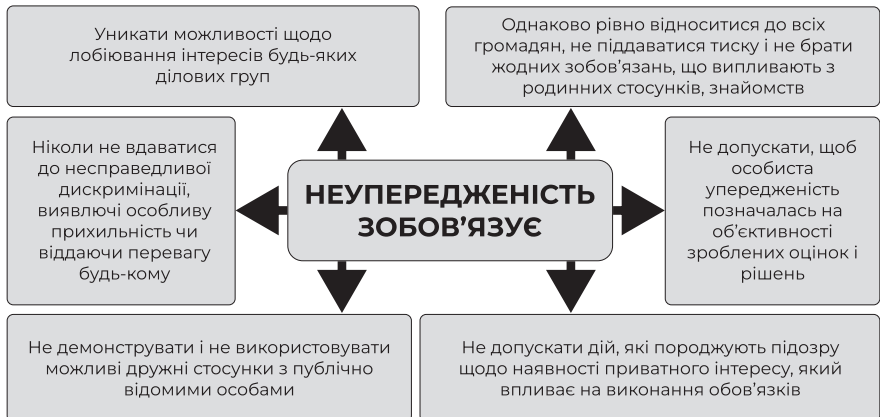
стосовно обмежень щодо політичної діяльності, встановлених законом стосовно окремих категорій державних посадових осіб.

Військова (цивільна) посадова особа має дотримуватися політичної нейтральності, що включає:

Неупередженість

Військова (цивільна) посадова особа має діяти неупереджено, незважаючи на приватні інтереси, особисте ставлення до будь-якого громадянина або групи громадян, незалежно від своїх політичних, ідеологічних, релігійних та інших особистих поглядів чи переконань, зокрема:

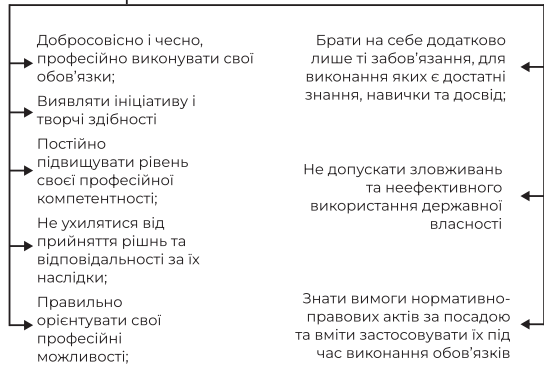

Компетентність

Компетентність включає сумлінне, своєчасне та результативне виконання службових обов'язків, наказів і розпоряджень військового командування, постійне підвищення професійної кваліфікації, досягнення високих результатів у службовій діяльності.

Військова (цивільна) посадова особа повинна:

КОМПЕТЕНТНІСТЬ

Прозорість

Забезпечення прозорості в службовій діяльності передбачає обов'язок військової (цивільної) посадової особи не обмежувати доступ інших осіб до публічної інформації та не зловживати правом виконавця щодо надання грифу секретності, крім мотивованих обмежень встановлених законодавством про державну таємницю.

Вона повинна в межах компетенції:

ПРОЗОРИСТЬ ПЕРЕДБАЧАЄ:

Взаємодія в межах компетенції з органами влади та об'єднаннями громадян під час здійснення покладених на неї завдань та функцій

Дотримання принципу відкритості для громадянського суспільства

З повагою відноситися до мас-медіа, у встановлених законах і порядку надавати їх представникам достовірну інформацію, сприяти в її отриманні

Нерозголошення службової інформації (конфіденційність)

Військова (цивільна) посадова особа повинна бути відповідальною, пильною та суворо зберігати державну таємницю.

Під час служби та після її завершення військова (цивільна) посадова особа повинна дотримуватися таких правил щодо конфіденційності інформації:

Утримання від виконання незаконних наказів (розпоряджень)

Військова посадова особа зобов'язана беззастережно виконувати накази командира (начальника), крім випадків віддання явно злочинного наказу.

Утримання від виконання незаконних наказів (розпоряджень) передбачає:

Корпоративність

Військова (цивільна) посадова особа повинна постійно дбати про підняття іміджу держави та Збройних Сил України, примножувати кращі традиції українського війська та свого колективу, шанобливо ставитися до державних символів України, лояльно відноситися до керівництва держави, Міністерства оборони України і Збройних Сил України, проявляти стриманість під час публічних висловлювань та критики щодо діяльності державних органів.

Військова (цивільна) посадова особа завжди має поводити себе таким чином, щоб суспільна довіра та віра у патріотизм, чесність, неупередженість і невідступність представників Збройних Сил України зберігалися та підсилювалися.

Військова посадова особа має показувати приклад у виконанні вимог Дисциплінарного статуту Збройних Сил України, бути сама дисциплінованою і внутрішньо організованою. Цивільна посадова особа не повинна мати порушень внутрішнього службового розпорядку та трудової дисципліни.

Гідна поведінка передбачає коректне ставлення до керівників і колег по службі, повагу до гідності інших осіб, охайний зовнішній вигляд і стриману манеру поведінки, ввічливість та дотримання високої культури спілкування, доброзичливість і запобігання виникненню конфліктів у стосунках з громадянами, недопущення, у тому числі поза службою, дій і вчинків, які можуть зашкодити інтересам державної служби чи негативно вплинути на репутацію представника Збройних Сил України.

Корпоративна етика вимагає сумлінного виконання своїх обов'язків, зокрема:

Доброчесність військових посадових осіб

Проблеми, пов'язані із забезпеченням доброчесної поведінки військових посадових осіб у Збройних Силах України з початком збройної агресії проти України, набувають великої актуальності, що пов'язано з необхідністю підвищення рівня професіоналізму осіб офіцерського складу та їх етичних якостей як захисників Батьківщини.

Доброчесність військових посадових осіб може розглядатися у декількох аспектах:

У правовому аспекті доброчесність військових посадових осіб являє собою сукупність правових приписів, якими встановлюються їхні обов'язки, а також заборони та обмеження щодо їхньої поведінки, які супроводжують увесь період несення військової служби.

В інформаційному аспекті вказаний вид доброчесності означає наявність процедур оприлюднення певних відомостей та даних про військових посадових осіб (із додержанням законодавства про захист персональних даних та вимог законодавства про державну таємницю).

У морально-етичному аспекті доброчесність військових посадових осіб передбачає існування в суспільстві ustalenoї позиції щодо неприпустимості корупції та інших проявів недоброчесності особами, які несуть військову службу.

У ціннісному аспекті досліджуваний феномен означає встановлення високих моральних якостей та інтолерантності до корупції як цінностей суспільства, що знайшли своє відображення в етичних кодексах, кодексах честі та інших документах, які самостійно розробляються і затверджуються в окремих професійних спілтовариствах.

У діяльнісному аспекті доброчесність військових посадових осіб може розглядатися як комплекс дій, що складаються з двох основних категорій: а) тих, які військовослужбовець зобов'язаний реалізовувати під час несення служби; б) тих, від вчинення яких військовослужбовець має утриматися.

Шляхи підвищення ефективності правового забезпечення доброчесної поведінки посадових осіб у Збройних Силах України під час дії режиму воєнного стану

Правовий режим воєнного стану сприяє виникненню нових та посиленню існуючих корупційних ризиків, які притаманні діяльності органів військового управління, командувань військових частин. Аналіз судової практики, повідомлень засобів медіа та соціальних мереж свідчить про існування численних прикладів недоброчесної поведінки військовослужбовців, яка знижує авторитет Збройних Сил України та інших військових формувань, що, у свою чергу, викликає низку негативних наслідків, пов'язаних зі зниженням ефективності мобілізації, втратою позицій нашої держави в міжнародних рейтингах, тощо.

Від ефективного виконання Силами оборони України своїх завдань нині залежить можливість нашої держави відстояти свою територіальну цілісність та звільнити тимчасово окуповані території, встановити мир і безпеку в регіоні.

Все це обумовлює підвищену увагу до проблеми формування особистості військовослужбовця, серед професійних якостей якого важливе місце належить доброчесності та інтолерантності до корупції.

Удосконалення правового регулювання доброчесної поведінки військових посадових осіб у Збройних Силах України під час відбиття збройної агресії проти України має базуватись на гармонізації законодавства за двома основними векторами:

- ♦ забезпечення відповідності масиву підзаконних правових актів змісту Конституції та законів України;
- ♦ врахування тенденцій розвитку доброчесності в Північноатлантичному Альянсі та їх відповідності національним особливостям формування доброчесної поведінки військовослужбовців.

Підвищення ефективності правового забезпечення доброчесності військовослужбовців під час дії режиму воєнного стану включає основні напрями:

**ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАВОВОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ ВПЛИВАЄ НА:**

Моніторинг законодавства, визначення сфер діяльності та повноважень військових посадових осіб, в яких необґрунтовано встановлено масштабні дискреційні повноваження

Формаування особистості в/с, що має розумітися як тривалий систематичний процес вироблення нетерпимості до корупційних правопорушень

Удосконалення процесів зворотнього зв'язку між усіма ланками військового управління з метою отримання суб'єктами ДУК оперативної та об'єктивної інформації про принципи та умови, які сприяють недоброчесній поведінці

II. ПРАВОВІ ОСНОВИ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Міжнародні інструменти

Правові основи доброчесності включають в себе низку законів, правил, положень та інших джерел, які визначають поняття корупції, регулюють анти-корупційні процедури і сприяють вихованню доброчесності. Правові основи виховання доброчесності включають національні та міжнародні інструменти.

Міжнародне антикорупційне законодавство адресоване державному сектору в цілому або сектору безпеки (ЗС України) зокрема. Ці інструменти не обов'язково носять характер юридично зобов'язуючого документа.

Конвенція ООН проти корупції (ратифікована Законом України від 18 жовтня 2006 року №251-V):

- ◆ Конвенція вимагає, щоб країни визначили кримінальні та інші злочини, які поширюються на широке коло корупційних дій, якщо вони ще не є злочинами відповідно до місцевого законодавства;
- ◆ виходить за рамки попередніх інструментів такого роду, криміналізуючи не тільки основні форми корупції, такі як хабарництво і розтрата державних коштів, але також використання службового становища, приховування і відмивання доходів від корупції. Злочини, скоєні для підтримки корупції, включаючи відмивання грошей і перешкоджання правосуддю, також враховуються;

- ♦ Конвенція також стосується проблемних корупції в приватному секторі.

Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності:

- ♦ є основним міжнародним інструментом у боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю;
- ♦ доповнюється трьома протоколами, які виділяють конкретні області та прояви організованої злочинності: Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї; Протокол проти незаконного ввезення мігрантів сушею, морем і повітрям; Протокол проти незаконного виготовлення та обігу
- ♦ є важливим кроком у боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю і свідчить про визнання державами-учасниками серйозності проблем, що стоять перед нею, а також необхідності заохочувати і зміцнювати тісне міжнародне співробітництво з метою вирішення цих проблем.

Генеральна Асамблея ООН і Міжнародний комітет Червоного Хреста, Документ Монтре про міжнародні юридичні зобов'язання і позитивний досвід для держав, які пов'язані з діяльністю приватних військових і охоронних компаній під час збройного конфлікту.

- ♦ метою Документа Монтре є нагадати про певні існуючі міжнародно-правові зобов'язання держав щодо приватних військових і охоронних компаній;
- ♦ положення взяті з різних міжнародних угод про гуманітарну діяльність та права людини і звичайного міжнародного права.

Резолюція 51/59 Генеральної Асамблеї ООН: Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб.

Рекомендація Ради Європи (2000):

- ♦ викладає основні вимоги до поведінки осіб, які перебувають на державній службі;
- ♦ як ООН, так і Рада Європи прийняли моделі кодексів поведінки, які визначають загальні принципи доброчесності державних посадових осіб і торкаються конкретних питань, таких як конфлікти інтересів, зловживання конфіденційною інформацією, прийняття подарунків і гостинність.

Конвенція Ради Європи про кримінальну відповідальність за корупцію (ратифікована Законом України від 18 жовтня 2006 року №252-V):

- ♦ спрямована на забезпечення координованої криміналізації великого числа корупційних дій;
- ♦ передбачає додаткові заходи кримінального права і поліпшення міжнародного співробітництва в переслідуванні за корупційні злочини;
- ♦ відкрита для приєднання держав, які не є учасниками;
- ♦ включає положення, що стосуються сприяння та підбурювання, недоторканності, критеріїв визначення юрисдикції держав, відповідальності юридичних осіб, створення спеціалізованих органів з питань боротьби з корупцією, захисту осіб, які співпрацюють з органами розслідування або кримінального переслідування, збору доказів і конфіскації доходів;
- ♦ передбачає розширення міжнародного співробітництва (взаємна допомога, екстрадиція та надання інформації) в розслідуванні та судовому переслідуванні за корупційні злочини.

Конвенція Ради Європи про цивільно-правову відповідальність за корупцію (ратифікована Законом України від 16 березня 2005 року №2476-IV):

- ♦ є першою спробою визначити загальні міжнародні норми в галузі цивільного права і корупції;
- ♦ вона вимагає від держав надання засобів правового захисту, в тому числі компенсації збитків особам, яким було завдано збитків в результаті корупційних дій.

Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом

- ♦ мета полягає у сприянні міжнародному співробітництву і взаємній допомозі в розслідуванні злочинів і відстеження, арешт та конфіскацію вилучених коштів;
- ♦ визначає які заходи приймають учасники в інтересах міжнародного співробітництва.

Резолюція Ради Європи (97) про двадцять принципів боротьби з корупцією

- ♦ двадцять керівних принципів спрямовані на сприяння динамічному процесу ефективного запобігання корупції та боротьбу з нею.

Конвенція Ради Європи про доступ до офіційних документів

Рекомендація Ради Європи (2002)

- ♦ є першим зобов'язуючим міжнародно-правовим документом щодо визнання загального права на доступ до офіційних документів, що зберігаються в державних органах;
- ♦ закріплює право доступу до офіційних документів. Обмеження по цьому праву дозволені тільки для захисту певних інтересів, таких як національна безпека, захист або недоторканність приватного життя;
- ♦ встановлює мінімальні стандарти, які повинні застосовуватися при обробці запитів на доступ до офіційних документів.

Конвенція ЄС про боротьбу з корупцією за участю посадових осіб Європейських співтовариств або посадових осіб держав-членів ЄС

- ♦ призначена для боротьби з корупцією за участю європейських офіційних осіб або національних посадових осіб держав-членів Європейського Союзу.

Конвенція ЄС про захист фінансових інтересів Європейських співтовариств

- ♦ покликана створити спільну правову основу для захисту фінансових інтересів Європейських співтовариств в рамках кримінального законодавства.

Європейська конвенція про видачу правопорушників

- ♦ передбачає видачу між Сторонами осіб, які розшукуються, для кримінального провадження або для винесення вироку;
- ♦ не застосовується до політичних або військових злочинів, і будь-яка із Сторін може відмовитися від екстрадиції своїх власних громадян іноземній державі.

Кодекс поведінки ОБСЄ стосовно військово-політичних аспектів безпеки

- ♦ один з найбільш інноваційних нормативних документів в галузі безпеки;
- ♦ політично зобов'язуючий багатосторонній документ створив збірку правил, що регламентують роль і використання збройних та інших сил безпеки як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях і як в мирний час, так і під час конфліктів;
- ♦ унікальний тим, що він не тільки підтвердив існуючі міждержавні і внутрішньодержавні норми, а й встановив нові.

- ♦ основною метою Кодексу є регулювання ролі збройних сил у демократичних суспільствах.

Конвенція ОЕСР про боротьбу з підкупом іноземних посадових осіб у міжнародних комерційних угодах, 1997 рік

Рекомендація ОЕСР щодо подальшої боротьби з підкупом іноземних посадових осіб, 2009 рік

Керівництво ОЕСР з кращих практик внутрішнього контролю, етики та їх дотримання, 2010 рік

- ♦ встановлює юридично зобов'язуючі стандарти для криміналізації підкупу іноземних державних посадових осіб в міжнародних ділових операціях і передбачає цілий ряд пов'язаних з цим заходів, які роблять їх ефективними.
- ♦ це перший і єдиний міжнародний антикорупційний інструмент, орієнтований на «сторону пропозиції» угоди щодо підкупу.

Передовий досвід ОЕСР щодо забезпечення прозорості бюджету, 2002 рік

- ♦ розроблений в якості довідкового інструменту для використання урядами з метою підвищення ступеня прозорості бюджету у відповідних країнах.

Міжнародний валютний фонд: Кодекс належної практики із забезпечення прозорості у бюджетно-податковій сфері

- ♦ визначає набір принципів і методів, які допомагають урядам дати чітку картину структури і фінансів уряду.

Міжнародні стандарти INTOSAI для вищих органів фінансового контролю

- ♦ представляють собою набір професійних стандартів та рекомендацій про передовий досвід для аудиторів державного сектору, офіційно затверджених і схвалених Міжнародною організацією вищих органів фінансового контролю (INTOSAI).

Лімська Декларація INTOSAI про принципи контролю

- ♦ описує стандарти і норми для незалежного аудиту урядів і урядових установ. Керівні принципи INTOSAI з внутрішнього контролю в державному секторі;

- ♦ визначає рекомендовану структуру внутрішнього контролю в державному секторі і дає підстави для оцінки внутрішнього контролю.

Кодекс етики INTOSAI

- ♦ слід розглядати як необхідний додатковий інструмент, який посилює стандарти аудиту INTOSAI, видані Комітетом з аудиторських стандартів INTOSAI у 1992 році;
- ♦ є всеосяжною заявою про цінності і принципи, які повинні служити орієнтиром у щоденній роботі аудиторів.

ISO 15288 та ААП-48

- ♦ Міжнародна організація із стандартизації ISO 15288 та публікація НАТО ААП-48 є корисними інструментами для виховання доброчесності в сфері оборони;
- ♦ оборонні відомства і парламентські комітети, які бачать прогалини в процесі оборонних закупівель і починають покращувати свою доброчесність, повинні розглянути питання щодо імплементації міжнародного стандарту ISO 15288 та відповідної публікації НАТО ААП-48.

ТІ: пакти про захист доброчесності

- ♦ У 1990 році Трансперенсі Інтернешнл (Transparency International) розробила пакт доброчесності в якості інструменту, який уряди можуть використовувати для боротьби з корупцією на етапі проведення торгів і укладання договорів;
- ♦ команда ТІ з питань оборони адаптувала цей інструмент для задоволення конкретних потреб в оборонних закупівлях;
- ♦ це контракт, який пов'язує учасників торгів і покупців зобов'язаннями щодо недопущення підкупу відносно конкретних закупівель.

Значення міжнародних стандартів та правові рамки для впровадження доброчесності

Міжнародні стандарти та правові рамки:

- встановлюють узгоджені на міжнародному рівні принципи боротьби з корупцією і забезпечення належного управління в державному секторі і, відповідно, в секторі безпеки;

- є ключовими, оскільки вони служать моделлю, що допомагає державам зміцнювати свою власну правову базу з метою підвищення прозорості, підзвітності та забезпечення належного управління в державному секторі;
- надають ряд керівних принципів для розробки і реформування національних законів, систем і процесів;
- надають вихідну базу для отримання передового досвіду;
- створюють канали для міжнародного співробітництва в боротьбі з корупцією і організованою злочинністю.

Як працюють міжнародні стандарти та правові рамки:

Доброчесність в українському законодавстві

До нормативно-правових актів, що утворюють систему антикорупційного законодавства та впровадження доброчесності, належать:

- Конституція України;
- Закон України «Про запобігання корупції» (далі – Закон про запобігання корупції);
- Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки»;
- Закон України «Про державну службу»;
- Закон України «Про очищення влади»;
- Кримінальний кодекс України;
- Кодекс України про адміністративні правопорушення;
- Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України»;

- Закон України «Про державне бюро розслідувань»;
- Закон України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві»;
- Дисциплінарний статут Збройних Сил України;
- Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки, ухвалена Верховною Радою України 20 червня 2022 року;
- Державна антикорупційна програма на 2023-2025 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 04 березня 2023 р. № 220.

Акти Національного агентства з питань запобігання корупції:

- Типове положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції, затверджене наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 27.05.2021 № 277/21, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 14 липня 2021 р. за № 914/36536;
- Про вдосконалення процесу управління корупційними ризиками від 28.12.2021 № 830/21, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 17 лютого 2022 року за № 219/37555;
- Порядок формування, ведення та оприлюднення (надання) інформації Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затверджений наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 23.07.2021 № 448/21, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 29 липня 2021 р. за № 986/36608;
- Порядок перевірки факту подання суб'єктами декларування декларацій відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» та повідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій, затверджений наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 20.08.2021 № 539/21, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 06 жовтня 2021 р. за № 1303/36925;
- Перелік посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків, затверджений наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 06.11.2023 № 249/23, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 13 листопада 2023 р. за N 1966/41022;
- Вимоги Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК) щодо організації роботи із запобігання та виявлення

корупції в умовах воєнного стану № 20-13/10165-22 від 21.03.2022 з доповненнями від 24.11.2022 № 22-03/24055-22;

- Порядок вилучення з відкритого доступу декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затвердженого наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 12.10.2023 №221/23, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 13 жовтня 2023 р. за N1791/40847;
- Методичні рекомендації щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» у питаннях запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, дотримання обмежень щодо запобігання корупції від 12.01.2024 №2.

Акти Міністерства оборони України та Збройних Сил України:

- наказ Міністерства оборони України №646 від 24.11.2015 р. «Про утворення системи роботи з питань запобігання корупції в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України»;
- Антикорупційна програма Міноборони на 2021-2024 роки (затверджена наказом Міноборони від 31.08.2021 №264);
- Порядок проведення службового розслідування у Збройних Силах України, затверджений наказом Міністерства оборони України від 21 листопада 2017 року № 608, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 13 грудня 2017 року за № 1503/31371;
- Кодекс добросовісної поведінки та професійної етики військових посадових осіб, державних службовців та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави, в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України, затверджений Міністром оборони України 15 березня 2017 року;
- Концепція військової кадрової політики в системі Міністерства оборони України на період до 2028 року, затверджена наказом Міністерства оборони України від 27.10.2023 року № 637;
- наказ Міністерства оборони України від 29.11.2023 № 715/нм «Про вилучення декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування з відкритого доступу публічної частини Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування»;

- Організаційні методичні вказівки з питань запобігання та виявлення корупції в діяльності Міністерства оборони України та Збройних Сил України в умовах воєнного стану в 2024 році;
- Роз'яснення положень антикорупційного законодавства щодо обмеження спільної роботи близьких осіб;
- Методичні рекомендації щодо перевірки факту подання суб'єктами декларування Міністерства оборони України та Збройних Сил України декларацій відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» та повідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій, затверджені начальником відділу з питань запобігання та виявлення корупції Міністерства оборони України (2017 року);
- Окреме доручення Міністра оборони України від 31.10.2023 № 29763/з щодо заходів фінансового контролю;
- Методичні рекомендації з організації роботи щодо запобігання та виявлення корупції у Збройних Силах України, затвердженні Головнокомандуючим ЗС України від 2019 року;
- Візія Управління з питань запобігання та виявлення корупції ЗС України, затверджена Головнокомандувачем Збройних Сил України від 03.02.2024 №20622/С;
- Алгоритм роботи посадових осіб Збройних Сил України у разі вчинення корупційних правопорушень, пов'язаних з прийняттям пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди, затверджений начальником Генерального штабу – Головнокомандувачем Збройних Сил України 05 травня 2017 року.

Закон України «Про запобігання корупції» визначає:

- ♦ правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні;
- ♦ зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів;
- ♦ правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень;
- ♦ основні складові превентивної антикорупційної системи;
- ♦ перелік правил етичної поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Положення цього правового акту виступають правовим підґрунтям встановлення вимог до доброчесності військовослужбовців;

- ♦ низку обмежень та заборон, що розповсюджуються на осіб під час проходження ними військової служби, а також, у деяких випадках, – протягом певного періоду після закінчення її проходження.

Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки» від 20 червня 2022 року № 2322-IX затвердив Антикорупційну стратегію на 2021-2025 роки, якою визначено:

- ♦ концепцію формування державної антикорупційної політики у 2021-2025 роках;
- ♦ шляхи підвищення ефективності системи запобігання і протидії корупції;
- ♦ запобігання корупції у пріоритетних сферах;
- ♦ забезпечення невідворотності відповідальності за корупцію.

Закон України «Про державну службу»:

- ♦ визначає принципи, правові та організаційні засади забезпечення публічної, професійної, політично неупередженої, ефективної, орієнтованої на громадян державної служби, яка функціонує в інтересах держави і суспільства;
- ♦ встановлює критерії доброчесності державного службовця.

Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки, ухвалена Верховною Радою України 20 червня 2022 року

Документ містить 4 розділи: перший описує концепцію формування антикорупційної політики на наступні 5 років, а інші три присвячені опису проблем та очікуваних результатів в різних сферах. Зокрема, стратегія направлена на викорінення корупції в таких сферах:

- ♦ митна справа та оподаткування;
- ♦ суди та органи правопорядку;
- ♦ державне регулювання економіки;
- ♦ будівництво і земельні відносини;
- ♦ сектор оборони;
- ♦ охорона здоров'я;
- ♦ соціальний захист.

Типове положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції, затверджене наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 27.05.2021 № 277/2:

- ♦ визначає основні завдання, функції та права уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції;

- ♦ встановлює порядок утворення уповноваженого підрозділу та призначення уповноваженої особи.

Кодекс доброчесної поведінки та професійної етики військових посадових осіб, державних службовців та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави, в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України, затверджений Міністром оборони України 15 березня 2017 року:

- ♦ встановлює принципи доброчесної поведінки військових посадових осіб, державних службовців Збройних Сил України;
- ♦ визначає суть свідомого ставлення та дотримання встановлених антикорупційним законодавством обмежень і заборон.

Зміни в антикорупційному законодавстві України під час дії воєнного стану

Агресія Російської Федерації проти України, її широкомасштабний напад на Україну 24 лютого 2022 року внесли свої корективи у правове регулювання державного та суспільного життя, в тому числі у сферу запобігання корупції. Так, з 24 лютого 2022 року відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» в Україні введено режим воєнного стану, який продовжується регулярно відповідними указами Президента України на 90 діб.

У зв'язку з військовими діями на території України, до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 р. було внесено низку змін і доповнень. В умовах воєнного стану органам військової адміністрації дозволено вводити низку обмежень стосовно пересування, трудової зайнятості, виконання службових і посадових обов'язків.

Закон України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» від 3 березня 2022 р. враховує складнощі діяльності суб'єктів подання і вводить новий порядок подачі звітності та відповідальності за несвоєчасну подачу звітності, яку значно пом'якшує.

Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 1 липня 2022 р. визначає особливості проходження державної служби, служби в органах місцевого самоврядування, особливості трудових відносин на всіх підприємствах, в установах і організаціях в Україні незалежно від форм власності.

8 липня 2022 р. Верховна Рада ухвалила Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану, яким внесено зміни в поняття “подарунки”, “грошові кошти”, «перекази на спеціальний рахунок ЗСУ, територіальній обороні, правоохоронним органам, біженцям», «надання транспортних та медичних послуг», «розміщення на проживання». Законом також вводиться новий порядок декларування доходів, майна, цінностей.

12 жовтня 2023 року набрав чинності Закон №3384-ІХ «Про внесення змін до деяких законів України про визначення порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану», яким передбачено відновлення декларування. Одночасно стартувала й кампанія декларування за 2021-2022 роки, яка триватиме до 31 січня 2024 року. Для декларантів повернувся обов'язок подавати повідомлення про суттєві зміни в майновому стані разом із відновленням декларування. Законом відновлено електронне декларування та відкритий доступ (з урахуванням безпекових заходів) до реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Відновлено дію механізмів фінансового контролю. Подані особами-декларантами декларації проходитимуть логічний і арифметичний контроль із визначенням показників ризику для проведення повної перевірки.

Для низки осіб-декларантів (військових, причетних до оборони країни, осіб, які перебувають на окупованих територіях або де ведуться активні бойові дії, тих, хто перебуває на лікуванні внаслідок поранення тощо, а також членів сімей зазначених осіб) відтерміновано обов'язок подачі декларацій - не пізніше 90 днів після зміни умов, які надають право на відтермінування.

Разом з тим, декларації подаватимуться особами, які проходять військову службу на посадах міністрів, керівників центральних органів виконавчої влади, місцевих органів влади, на посадах в апаратах міністерств, військово-лікарських комісій, територіальних центрів комплектування, беруть участь у закупівлях в сфері оборони або відряджені на такі посади.

НАЗК детально роз'яснив основні положення Закону та ті зміни, які відбулися в системі декларування після його ухвалення.

III. ДІЯЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ДЕМОКРАТИЧНОГО ЦИВІЛЬНОГО КОНТРОЛЮ НАД ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ УКРАЇНИ СТОСОВНО ВПРОВАДЖЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ. АНТИКОРУПЦІЙНА СИСТЕМА УКРАЇНИ

Демократичний цивільний контроль як основний принцип будівництва Збройних Сил України

Збройні Сили України не є структурою абсолютно закритого характеру, вони відповідно до закону мають дотримуватися принципу відкритості, гласності та демократичного контролю.

Демократичний цивільний контроль (ДЦК) є одним з найважливіших принципів демократичної держави та одним із основних напрямів державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України. Він гарантує, що Збройні Сили не становлять загрози безпеці держави та не використовуються для порушення прав людини.

ДЦК – комплекс здійснюваних, відповідно до Конституції і законів України, правових, організаційних, інформаційних, кадрових та інших заходів для забезпечення верховенства права, законності, підзвітності, прозорості органів сектору безпеки і оборони та інших органів, діяльність яких пов'язана з обмеженням, у визначених законом випадках, прав і свобод людини, сприяння їх ефективній діяльності й виконанню покладених на них функцій, зміцненню національної безпеки України (*стаття 1, розділ 4 Закон України «Про національну безпеку України»*).

Цивільний контроль здійснюється за принципами верховенства права, законності, підзвітності, прозорості, ефективності та результативності.

Сучасна система демократичного цивільного контролю в Україні складається з:

Поняття та рівні антикорупційної системи

Антикорупційна система – це сукупність різнорівневих інституцій, що об’єднані спільною метою боротьби з корупцією та реалізують її відповідно до власних функцій і повноважень. Разом утворюють масштабний антикорупційний механізм завдяки раціональному поділу обов’язків і завдань, співпраці й кооперації зусиль.

Аби система запобігання й протидії корупції в Україні функціонувала повноцінно, крім державних органів (суб’єктів ДЦК), працюють також антикорупційні органи. Відмінність між двома категоріями полягає в спеціалізації. Так, антикорупційні органи безпосередньо займаються формуванням і моніторингом антикорупційної політики, розслідуванням та розглядом корупційних справ, які стосуються високопосадовців та великих сум коштів, що потребує профільної експертизи та ресурсів. Державні органи в межах своїх повноважень також можуть здійснювати низку антикорупційних заходів і підсилювати антикорупційну систему, що допомагає зробити антикорупційну діяльність більш масштабною та ефективною.

Систему антикорупційних органів України варто розглядати з точки зору їхнього функціоналу.

Верховна Рада України

Верховна Рада України (ВРУ) — єдиний законодавчий орган влади.

Виконує такі завдання:

- ✓ приймає Закон про Антикорупційну стратегію;
- ✓ проводить тематичні парламентські слухання, антикорупційну експертизу законопроектів (у Комітеті з питань антикорупційної політики).

До предметів відання Верховної Ради України віднесено (Постанова Верховної Ради України від 23.02.2023 року №2929-IX):

Президент України

Є суб'єктом прийняття політичних рішень з питань формування та реалізації антикорупційної політики.

У 2014 році створено Національну раду з питань антикорупційної політики (*Указ Президента України «Про Національну раду з питань антикорупційної політики» від 14.10.2014 № 808/2014*). Це консультативно-дорадчий орган, до обов'язків якого входить підготовка та подання главі держави пропозицій щодо антикорупційної стратегії, аналіз ситуації із запобіганням та протидією корупції в Україні.

Крім того, Нацрада на своїх засіданнях, які проводяться раз на два місяці, зобов'язана готувати на розгляд президента свої пропозиції щодо вдосконалення антикорупційного законодавства і висувати ідеї щодо покращення координації роботи інших антикорупційних органів. До Ради входять представники «Transparency International Ukraine», Європейської Бізнес Асоціації, Американської торговельної палати, громадських організацій «Центр протидії корупції» та «Центр політико-правових реформ». Офіційний статус спостерігачів у Раді мають представники міжнародних організацій і дипломатичних установ, які надають Україні допомогу в боротьбі з корупцією.

Кабінет Міністрів України та Міністерство юстиції України

Кабінет Міністрів України є вищим органом виконавчої влади. Його завдання полягає у затвердженні Державної програми з виконання Антикорупційної стратегії.

У складі Кабінету Міністрів України є профільний структурний підрозділ — Департамент з питань безпеки, оборони, діяльності органів юстиції та запобігання корупції, однією з функцій якого є впровадження доброчесності в Збройних Силах України.

Міністерство юстиції України — орган виконавчої влади, який здійснює антикорупційну експертизу нормативно-правових актів, окрім проєктів законів.

Спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції

Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) — ключовий спеціалізований антикорупційний орган, створення якого було передбачене Законом «Про запобігання корупції». НАЗК є центральним

органом виконавчої влади зі спеціальним статусом. Здійснює превентивну функцію з формування антикорупційної політики та запобігання корупції.

Завдання (стаття 11 Розділу 2 Закону України «Про запобігання корупції»):

Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) — державний правоохоронний орган, створений після ухвалення Закону «Про Національне антикорупційне бюро України». Підслідність НАБУ визначається залежно від характеру корупційного злочину, розміру завданої шкоди та суб'єкта злочину (*високопосадовці або окремі особи з-поміж службових осіб*).

Завдання: розслідує корупційні злочини, що стосуються високопосадовців або великих сум державних коштів.

Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) — самостійний підрозділ Офісу Генерального прокурора.

Завдання: здійснює процесуальне керівництво та підтримує державне обвинувачення у ВАКС у провадженнях, що належать до підслідності НАБУ.

Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (АРМА) — центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, що не проводить досудових розслідувань корупційних злочинів, однак його діяльність є важливою для ефективного розслідування таких кримінальних проваджень.

Завдання (Закон України від 10.11.2015 р. № 772-VII «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів»): займається виявленням та розшуком активів, одержаних від корупційних злочинів, управляє такими активами (допоки вони під арештом).

Інші органи, залучені до здійснення антикорупційних заходів і підсилення антикорупційної системи в Україні

Національна поліція (НП) — орган виконавчої влади.

Завдання: розслідує більшість злочинів, у тому числі корупційних, які не належать до компетенції НАБУ та ДБР; складає адміністративні протоколи про вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Державне бюро розслідувань (ДБР) — правоохоронний орган, створення якого було передбачено Кримінальним процесуальним кодексом України.

Завдання: розслідує окремі корупційні злочини, вчинені здебільшого правоохоронцями та організованими групами.

Служба безпеки України (СБУ) — орган спеціального призначення з правоохоронними функціями.

Завдання: проводить оперативно-розшукову діяльність, у корупційних злочинах зокрема.

Органи прокуратури

Завдання: здійснюють процесуальне керівництво та підтримання обвинувачення в загальних судах у справах НП, ДБР, СБУ.

Бюро економічної безпеки України — центральний орган виконавчої влади, на який покладаються завдання щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави (Закон України від 16.12.2020 № 1089-IX «Про Бюро економічної безпеки України»).

Завдання: виконує правоохоронну, аналітичну, економічну, інформаційну та інші функції.

Судова влада в антикорупційній системі України

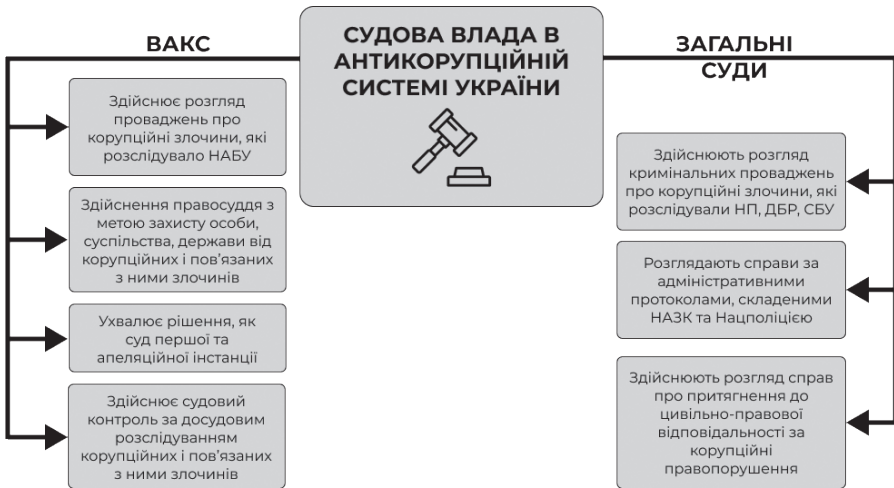
Виконує судову функцію, завдання якої — притягнення до відповідальності за порушення антикорупційного законодавства

Включає спеціальний антикорупційний орган Вищий антикорупційний суд та залучені (допоміжні) органи — загальні суди.

Вищий антикорупційний суд (ВАКС) — постійно діючий вищий спеціалізований суд у системі судоустрою України, що розпочав свою роботу через рік після прийняття Закону «Про Вищий антикорупційний суд».

Загальні суди – місцеві, апеляційні, Верховний Суд.

Завдання судів в антикорупційній системі України:

Громадські організації та об'єднання

Найбільш активною та продуктивною частиною українського суспільства, яке не лише словом, а й реальною справою послідовно займається антикорупційною діяльністю в Україні, є мережа антикорупційних неурядових організацій, які складають вагомий сегмент українського громадянського суспільства.

Організації громадянського суспільства визнані суб'єктами, що можуть відігравати важливу роль у боротьбі з корупцією та впровадженні доброчесності, зокрема і в Збройних Силах України.

Діяльність громадських організацій та волонтерських рухів, метою яких є впровадження доброчесності та боротьба з корупційними правопорушеннями в ЗС України, спрямована на:

- проведення громадських розслідувань корупційних правопорушень;
- оприлюднення викритих фактів і корупційних дій;

- створення антикорупційної медіапродукції – матеріалів з правозахисної (адвокаційної) журналістики;
- створення та поширення інституту “громадянської журналістики” – діяльності громадян, які беруть активну участь у процесі збирання, аналізу та поширення інформації, не маючи при цьому професійної журналістської підготовки;
- направлення результатів антикорупційних розслідувань до державних антикорупційних органів для подальшого кримінального провадження і переслідування корупціонерів у Збройних Силах України;
- якнайширше залучення пересічних громадян і громадських активістів до антикорупційної діяльності в якості викривачів, волонтерів і навіть співавторів медіапродуктів;
- здійснення прийому громадян, що потерпають від зловживань владою і корупції та звертаються за допомогою, надання їм консультацій, а також представництво інтересів потерпілих сторін під час судових засідань;
- проведення кампанії адвокатури з метою сприяння антикорупційним реформам, припиненню корупційних схем, притягненню до відповідальності посадовців, що винні у корупційних кримінальних порушеннях.

Переваги антикорупційної діяльності громадських організацій та об’єднань:

Участь громадськості в заходах щодо запобігання корупції передбачає таке:

- ♦ повідомляти про виявлені факти вчинення корупційних або пов’язаних з корупцією правопорушень, реальний, потенційний конфлікт інтересів спеціально уповноваженим суб’єктам у сфері протидії корупції,

Національному агентству, керівництву чи іншим представникам органу, підприємства, установи чи організації, в яких були вчинені ці правопорушення або у працівників яких наявний конфлікт інтересів, а також громадськості;

- ♦ запитувати та одержувати від державних органів, органів місцевого самоврядування в порядку, передбаченому Законом України «Про доступ до публічної інформації», інформацію про діяльність щодо запобігання корупції;
- ♦ проводити, замовляти проведення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та проєктів нормативно-правових актів, подавати за результатами експертизи пропозиції до відповідних органів, отримувати від відповідних органів інформацію про врахування поданих пропозицій;
- ♦ брати участь у парламентських слуханнях та інших заходах з питань запобігання корупції;
- ♦ вносити пропозиції суб'єктам права законодавчої ініціативи щодо вдосконалення законодавчого регулювання відносин, що виникають у сфері запобігання корупції;
- ♦ проводити, замовляти проведення досліджень, у тому числі наукових, соціологічних тощо, з питань запобігання корупції;
- ♦ проводити заходи щодо інформування населення з питань запобігання корупції;
- ♦ здійснювати громадський контроль за виконанням законів у сфері запобігання корупції з використанням при цьому таких форм контролю, які не суперечать законодавству;
- ♦ здійснювати інші не заборонені законом заходи щодо запобігання корупції.

Для активізації участі громадськості у забезпеченні оцінки корупційних ризиків у Міноборони та формування відповідних антикорупційних заходів створено Громадську антикорупційну раду при Міністерстві оборони України.

14 квітня 2023 року відбулося установче засідання зазначеного консультативно-дорадчого антикорупційного органу, до складу якого увійшли особи, які за результатами загальнонаціонального голосування, що відбулося на платформі НАЗК, набрали найбільшу кількість голосів.

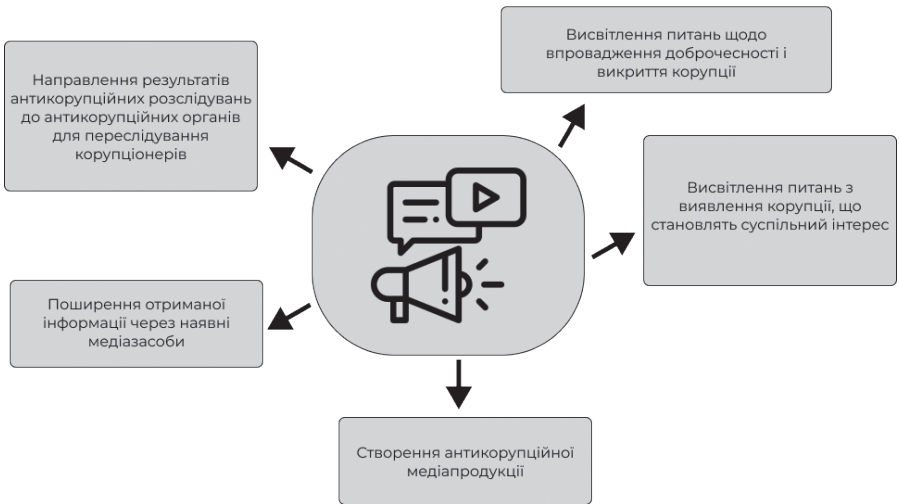
Медіа

Не можна нехтувати тим фактом, що в сучасному світі медіа постають одним із найголовніших суб'єктів антикорупційної боротьби.

Медіа як засіб демократичного цивільного контролю над збройними силами та іншими військовими формуваннями держави постійно висвітлюють будь-які корупційні правопорушення у військовому середовищі.

Зазначена функція здійснюється шляхом:

ДІЯЛЬНІСТЬ МЕДІА У СФЕРІ ВПРОВАДЖЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ВИКРИТТЯ КОРУПЦІЇ У ЗСУ

Тому в контексті загальнодержавної антикорупційної діяльності важко переоцінити ту роль, яка відводиться представникам медійного простору.

По-перше, медіа протидіє корупційним проявам, насамперед висвітлюючи факти корупції суспільству, надаючи певний тривожний сигнал, при цьому:

- зазвичай подібне висвітлення відбуваються завдяки проведенню журналістських розслідувань;
- проведені розслідування, викривні факти корупції в найвищих колах держави, Збройних Сил України можуть стати підставою у відкритті кримінального провадження;

- відповідно до положень чинного Кримінального-процесуального кодексу України, повідомлення у медіазасобах є джерелом інформації про злочин, яка повинна бути перевірена правоохоронцями.

По-друге, діяльність медіа спрямована на профілактику злочинності, зокрема корупційної, а саме:

- головною профілактичною дією, спрямованою на запобігання появи та розвитку корупції, яку зобов'язана вчинювати будь-яка медіаструктура, є постійне тримання в медійному просторі тематики боротьби та протидії корупційним проявам у суспільстві;
- подібні матеріали та обсяги інформації, які роблять корупцію непривабливою та небезпечною для будь-кого, хто захоче приміряти на себе роль корупціонера, і які надходять з усіх можливих джерел, можуть допомогти сформуванню в суспільстві загальнонаціональну ідею щодо негативного ставлення до корупції;
- саме спроба змінити ментальність людей є найбільш дієвою профілактикою корупційної злочинності, і мас-медіа можуть це зробити;
- медіа можуть через свої ресурси поширювати в масах інформацію щодо прогресивних форм профілактики корупційної злочинності, запозичених в іноземних державах.

По-третє, держава за допомогою медіа може проводити активну політику правового виховання населення:

- висвітлення державних антикорупційних заходів у медіа може сприяти підвищенню довіри до державного апарату;
- медіа повинні підвищувати імідж правоохоронних структур, що займаються розслідуванням корупційних злочинів, аби в населення зростав рівень довіри до зазначених структур і населення більш охоче з ними співпрацювало за необхідності;
- медіа повинні сформуванню таку інформаційну базу щодо корупційної злочинності, яка б чітко дала зрозуміти, що будь-який корупційний злочин чи правопорушення потягне за собою відповідальність;
- правовий принцип невідворотності покарання за протиправне діяння треба донести до всіх і кожного.

IV. СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ НА ВІДОМЧОМУ РІВНІ (МО УКРАЇНИ ТА ЗС УКРАЇНИ)

Рівні адміністративно-правового забезпечення добročесності військових (цивільних) посадових осіб

З огляду на велику кількість суб'єктів правотворчої та правозастосовної діяльності, адміністративно-правове забезпечення добročесності військових (цивільних) посадових осіб доцільно розглядати на декількох рівнях.

Перший рівень (*система антикорупційних органів України, що виконують превентивну функцію*) – включає створення та затвердження конституційних та законодавчих стандартів військової служби, вимог до неї, у тому числі у сфері запобігання корупції в органах військового управління, військових формуваннях, закладах військової освіти.

Другий рівень (*відомчий*) – охоплює антикорупційну діяльність Міністерства оборони України, Головнокомандувача Збройних Сил України, Генерального штабу Збройних Сил України та інших органів військового управління відповідно до їх компетенції та відомче правове регулювання, яке включає підзаконні правові акти.

Третій рівень (*військові частини*) – охоплює антикорупційну діяльність та діяльність виховання добročесності безпосередньо у військових частинах. Така діяльність може бути пов'язана як з мінімізацією впливу корупційних ризиків, так і з формуванням особистості військовослужбовців відповідно до принципів добročесності та інтолерантності до корупції.

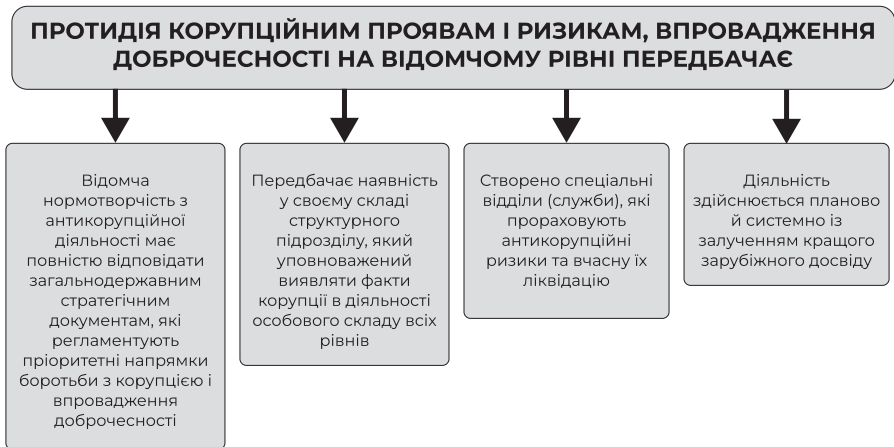
Діяльність щодо запобігання та протидії корупції в системі Міноборони та ЗС України в умовах воєнного стану потребує підвищення ефективності, системності та особистої відповідальності керівників за дотримання антикорупційного законодавства, недопущення корупційних правопорушень.

Організаційно-правові засади впровадження добročесності та протидії корупції на відомчому рівні

Однією із заборук ефективного управління діяльністю всіх ланок Сил оборони України є комплексна протидія корупційним ризикам

і проявам у системі Міністерства оборони України та Збройних Сил України, в інших передбачених законом військових формуваннях. В умовах складної військово-політичної ситуації, коли український народ зі зброєю в руках захищає територіальну цілісність і незалежність Батьківщини, викорінення всіх можливих форм корупційної діяльності серед персоналу органів військового управління, забезпечення державної безпеки та правоохоронної діяльності є завданнями особливої суспільної значущості, які відповідають інтересам національної безпеки та високому рівню обороноздатності України.

На відомчому рівні впровадження доброчесності та протидія корупційним проявам і ризикам передбачає:

Антикорупційна програма Міністерства оборони України на 2021–2024 рр.

На відомчому рівні Міністерства оборони України сьогодні діє комплексна програма з питань протидії корупції – Антикорупційна програма Міністерства оборони України на 2021–2024 рр., затверджена наказом Міністерства оборони України від 31 серпня 2021 р. № 264.

Мета зазначеної програми:

- досягнення суттєвого прогресу в запобіганні та протидії корупції;
- забезпечення злагодженості й системності антикорупційної діяльності в Міністерстві оборони України, у Збройних Силах України;

- застосування комплексу першочергових превентивних заходів у найбільш вразливих до корупційних ризиків сферах діяльності;
- формування умов для поступової трансформації системи роботи щодо запобігання корупції за стандартами НАТО з розбудови доброчесності.

Програма містить:

Практичне втілення спеціальними інституціями Міністерства оборони України програмних документів із забезпечення доброчесності та протидії корупції

Система забезпечення доброчесності та протидії корупції МО України включає:

До компетенції Департаменту з питань запобігання та виявлення корупції Міністерства оборони України належать:

- інформування Міністра про порушення законодавства у сфері запобігання корупції, виявлені ризики, шляхи їх усунення або мінімізації;
- реалізація в Міноборони антикорупційної політики держави;
- організація та контроль заходів щодо запобігання корупційним або пов'язаним з корупцією правопорушенням;
- оцінка корупційних ризиків у діяльності Міністерства, підготовка заходів щодо їх усунення, розроблення Антикорупційної програми;
- спеціальна перевірка кандидатів на посади, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища;
- методична та консультаційна допомога з питань дотримання антикорупційного законодавства;
- здійснення контролю за дотриманням вимог антикорупційного законодавства, виявлення та врегулювання конфлікту інтересів;
- перевірка фактів подання суб'єктами декларації деклараций;
- забезпечення захисту працівників-«викривачів», які повідомляють про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції»;
- участь в інформаційному забезпеченні та проведенні роз'яснювальної антикорупційної роботи;
- участь у міжнародному співробітництві в зазначеній сфері;
- організація роботи підпорядкованих територіальних підрозділів.

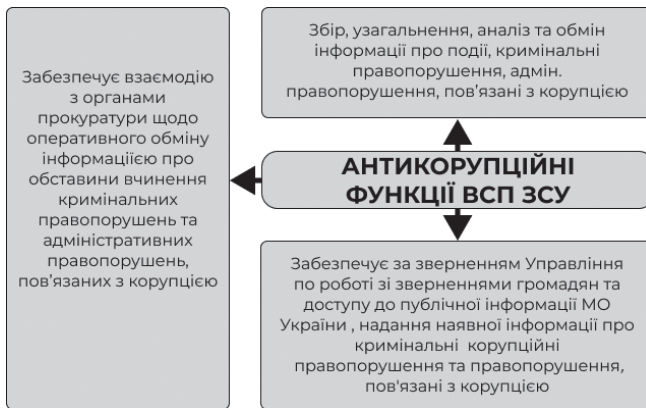
До структури Департаменту входять:

Департамент внутрішнього аудиту Міністерства оборони України:

- забезпечує функціонування системи внутрішнього контролю та її вдосконалення;
- здійснює заходи запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання ресурсів;
- забезпечує надання необхідної інформації Департаменту з питань запобігання та виявлення корупції Міністерства оборони України стосовно результатів проведених аудитів, матеріали яких передано до правоохоронних органів.

Також певні антикорупційні функції виконує Військова служба правопорядку Збройних Сил України. Зокрема, у плані протидії корупції вона:

Департамент юридичного забезпечення Міністерства оборони України забезпечує розроблення та уточнення переліку нормативно-правових актів з питань антикорупційної політики, що є обов'язковими до вивчення особовим складом Збройних Сил України.

Департамент соціального забезпечення Міністерства оборони України організовує щорічне проведення соціологічних досліджень про стан реалізації у Збройних Силах України державної антикорупційної політики та ефективність роботи командирів (начальників) з питань дотримання антикорупційного законодавства.

Директорат інформаційної політики у сфері оборони та стратегічних комунікацій Міністерства оборони України організує та проводить інформаційні кампанії, орієнтовані на різні категорії військовослужбовців, що спрямовані на усунення толерантного ставлення до корупції, підвищення рівня співпраці влади та громадян у протидії корупції.

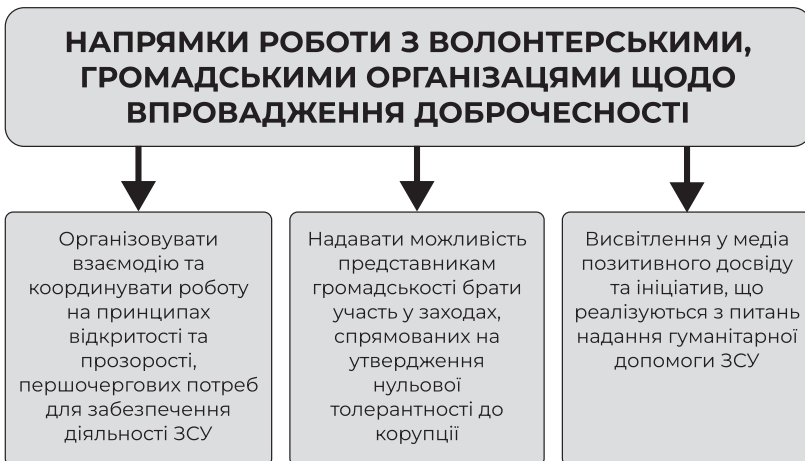
Департамент кадрової політики Міністерства оборони України
вiдповiдає за:

Співпраця Міністерства оборони України з громадянським суспільством та медіа щодо впровадження доброчесності

Через Громадську антикорупційну раду при Міністерстві оборони України налагоджується більш активна співпраця Міністерства оборони України з громадянським суспільством та медіа.

Нижче подано напрями роботи з волонтерськими, громадськими організаціями, які надають допомогу Збройним Силам України (*розділ II Організаційно- методичних вказівок з питань запобігання та виявлення корупції в діяльності Міністерства оборони України та Збройних Сил України в умовах воєнного стану в 2023 році*):

Діяльність щодо запобігання та протидії корупції в системі Міноборони в умовах воєнного стану

Відповідальність за стан антикорупційної роботи покладається на командирів (начальників) усіх рівнів, а також уповноважені підрозділи (уповноважених осіб) з питань запобігання і виявлення корупції, які визначені (призначені) в структурних підрозділах апарату Міністерства оборони України, Державній спеціальній службі транспорту, органах військового управління, військових частинах, установах, закладах та організаціях Збройних Сил України, підприємствах, установах і організаціях, які належать до сфери управління Міністерства оборони України.

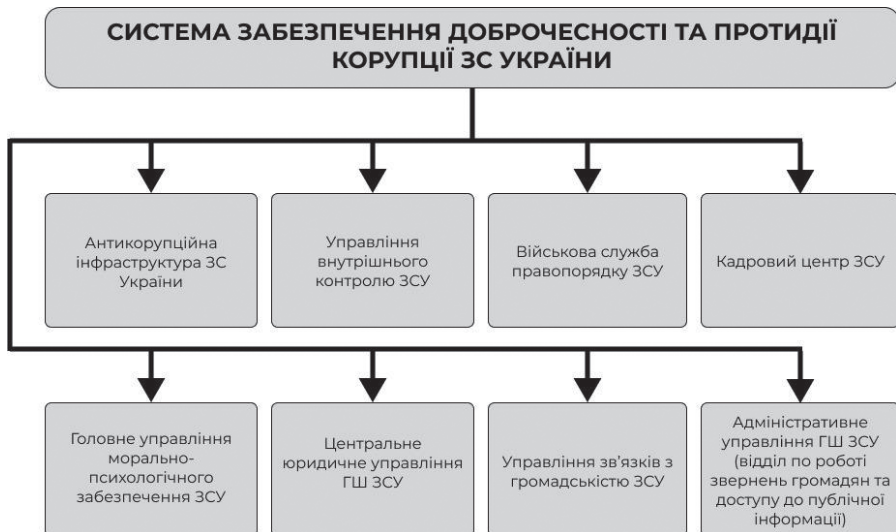
Пріоритетними напрямками щодо запобігання та виявлення корупції в системі Міноборони в умовах воєнного стану вважати (розділ II Організаційно- методичних вказівок з питань запобігання та виявлення корупції в діяльності Міністерства оборони України та Збройних Сил України в умовах воєнного стану в 2023 році) такі:

Система забезпечення доброчесності та протидії корупції Збройних Сил України

Мета – формування системи прийняття управлінських рішень (вчинення управлінських дій) з мінімальним рівнем корупційних ризиків в процесі службової діяльності військових посадових осіб Збройних Сил України.

Система включає:

Управління з питань запобігання та виявлення корупції Збройних Сил України – структурний підрозділ, який здійснює методичне керівництво уповноваженими підрозділами (уповноваженими особами) з питань запобігання та виявлення корупції у Збройних Силах України, організовує дотримання антикорупційного законодавства та забезпечує реалізацію антикорупційної політики держави у Збройних Силах України.

До основних завдань Управління з питань запобігання та виявлення корупції Збройних Сил України належить (пункт 2.4 Візії Управління з питань запобігання та виявлення корупції ЗС України, затвердженої Головнокомандувачем Збройних Сил України від 03.02.2024 №20622/С):

У перспективній організаційно-штатній структурі Управління з питань запобігання та виявлення корупції Збройних Сил України для реалізації визначених пріоритетів діяльності основними *підрозділами* є:

- ♦ відділ проведення антикорупційного аналізу правових актів;
- ♦ відділ запобігання та виявлення корупції;
- ♦ відділ управління корупційними ризиками;
- ♦ відділ взаємодії з викривачами.

Управління внутрішнього контролю Збройних Сил України здійснює:

- забезпечення організації функціонування системи внутрішнього контролю у Збройних Силах України;
- здійснення контролю за заходами з управління ризиками у Збройних Силах України;
- здійснення моніторингу внутрішнього контролю у Збройних Силах України;
- здійснення моніторингу визначення вартості рухомого та нерухомого майна, примусово відчуженого в умовах правового режиму воєнного стану, розміру майнової шкоди за знищені транспортні засоби та

техніку, що були залучені в ході виконання військово-транспортного обов'язку для задоволення потреб Збройних Сил України, а також експертної оцінки такого майна.

Антикорупційна інфраструктура Збройних Сил України

Антикорупційна інфраструктура Збройних Сил України має таку структуру (пункт 3.1 Візії Управління з питань запобігання та виявлення корупції ЗС України, затвердженої Головнокомандувачем ЗС України від 03.02.2024 №20622/С):

Управління з питань запобігання та виявлення корупції Збройних Сил України – строк сформування 31 березня 2024 року;

Сектори з питань запобігання та виявлення корупції – строк сформування 31 грудня 2024 року; призначені для забезпечення дотримання антикорупційного законодавства та вжиття заходів із запобігання та виявлення корупції в органах військового управління окремого виду (роду) військ (сил) Збройних Сил України, проведення перевірки на відповідність антикорупційному законодавству проєктів нормативних актів командувачів видів (родів) військ (сил) Збройних Сил;

Групи з питань запобігання та виявлення корупції – строк сформування 31 грудня 2024 року; призначені для забезпечення дотримання антикорупційного законодавства та вжиття заходів із запобігання та виявлення корупції в органах військового управління Збройних Сил

України, проведення перевірки на відповідність антикорупційному законодавству проєктів нормативних актів командувачів (начальників) інших органів військового управління Збройних Сил України;

Помічники відповідних командирів (начальників) з питань запобігання та виявлення корупції – строк сформування 31 грудня 2025 року призначені для здійснення контролю за дотриманням антикорупційного законодавства, вжиття заходів із запобігання та виявлення корупції у військових частинах забезпечення, вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки, військово-медичних установах, проведення перевірки на відповідність антикорупційному законодавству проєктів нормативних актів відповідних командирів (начальників);

Позаштатні уповноважені особи з питань запобігання та виявлення корупції – визначені рішенням відповідного командира (начальника) з числа підпорядкованих військовослужбовців шляхом покладання на них додаткових обов'язків уповноваженої особи з питань запобігання та виявлення корупції, які здійснюють контроль за дотриманням антикорупційного законодавства, вживають заходів із запобігання та виявлення корупції у військовій частині, проводять перевірку на відповідність антикорупційному законодавству проєктів нормативних актів відповідних командирів (начальників).

До початку функціонування антикорупційної інфраструктури організація та здійснення заходів із запобігання та виявлення корупції здійснюється військовослужбовцями, визначеними відповідними командирами (начальниками) шляхом покладання на них додаткових обов'язків уповноваженої особи з питань запобігання та виявлення корупції.

Основні пріоритети антикорупційної діяльності в Збройних Силах України

Відповідно до пункту 1.4 Візії Управління з питань запобігання та виявлення корупції Збройних Сил України, основними пріоритетами антикорупційної діяльності в Збройних Силах України є:

Крім того, серед пріоритетних завдань є:

- впровадження системи горизонтальної координації з підрозділами внутрішнього контролю Збройних Сил України, внутрішнього аудиту, запобігання та виявлення корупції Міністерства оборони України;
- виявлення конфлікту інтересів у військових посадових осіб Збройних Сил України та сприяння його врегулюванню;
- запобігання корупції у сфері публічних та оборонних закупівель;
- постійне оцінювання корупційних ризиків у сферах діяльності, пов'язаних з підвищеним корупційним ризиком, зокрема військово-лікарських комісій, територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, уповноважених осіб, які здійснюють (беруть участь у здійсненні) підготовку, організацію, проведення закупівель товарів, робіт та послуг;

- дотримання вимог фінансового контролю, перевірка факту подання суб'єктами декларування декларацій;
- забезпечення невідворотності передбаченої законом відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення;
- забезпечення відповідальності командирів (начальників) за відсутність передбаченого законом реагування на виявлені факти недотримання антикорупційного законодавства;
- цифрова трансформація Збройних Сил України, прозорість діяльності та відкриття даних як основа для мінімізації корупційних ризиків у їхній діяльності;
- забезпечення злагодженості та системності антикорупційної діяльності в Збройних Силах України;
- удосконалення державної антикорупційної політики у Збройних Силах України.

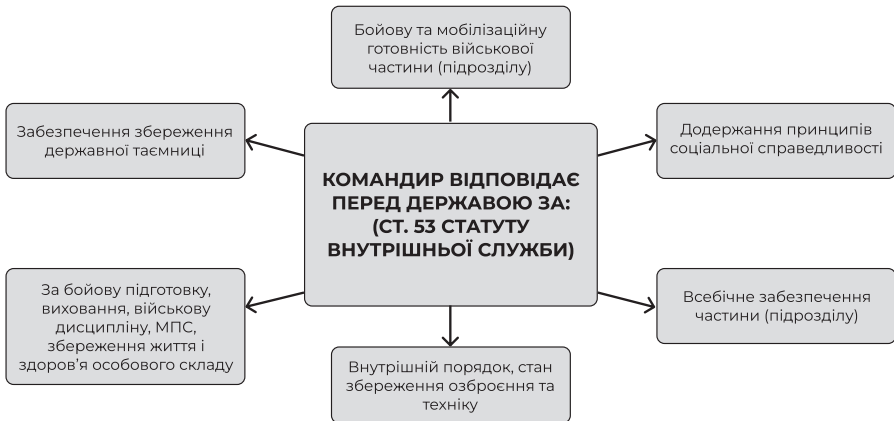
V. АНТИКОРУПЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ З ВПРОВАДЖЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИНАХ

Роль командира (начальника) як організатора антикорупційної роботи та впровадження добročесності у військовому колективі

Відповідальність за стан антикорупційної роботи у військовій частині покладається на командирів (начальників) військових частин, а також уповноважених осіб з питань запобігання і виявлення корупції, які визначені (призначені) у військовій частині.

Роль командира (начальника) в Збройних Силах України зумовлена повноваженнями та відповідальністю, делегованими йому/їй суспільством та державою.

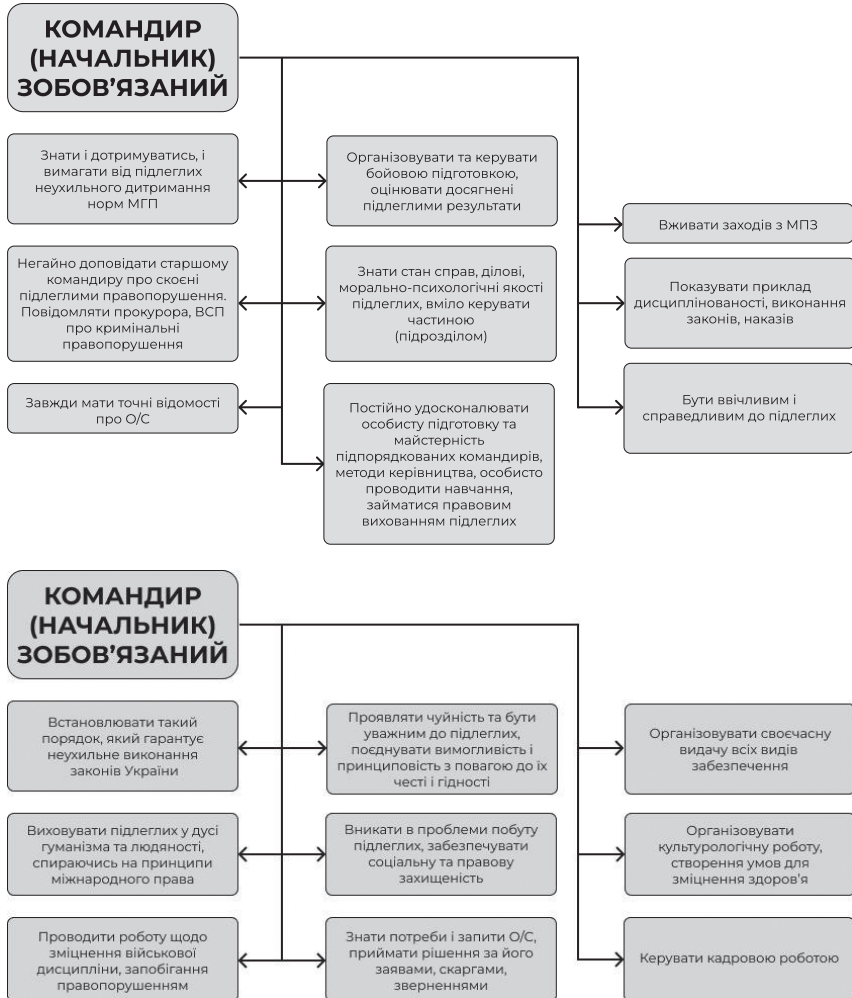
Командир (начальник) є єдиначальником і особисто відповідає перед державою за:

Командир (начальник), відповідно до посади, яку він займає, повинен діяти самостійно і вимагати від підлеглих виконання вимог Конституції України, законів України, статутів Збройних Сил України та інших нормативно-правових актів (*стаття 58 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України*).

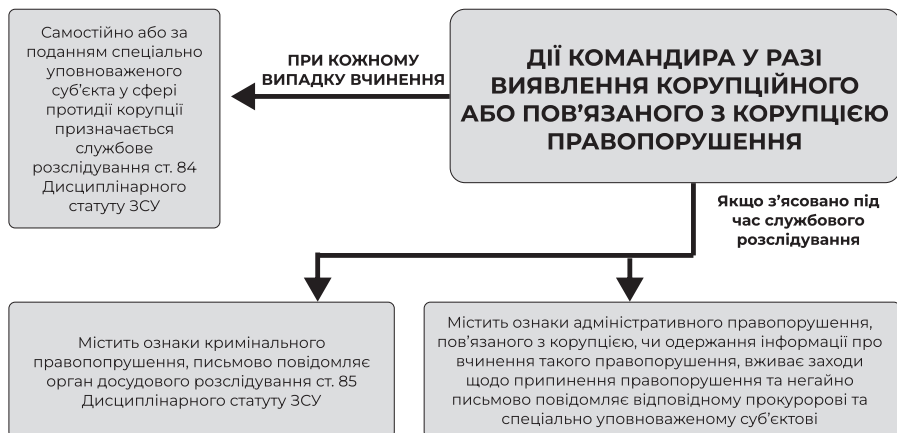
Функціональні обов'язки командира (начальника) та ключові компетенції у здійсненні заходів протидії корупції у військовій частині

Статтею 59 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України визначено обов'язки командира (начальника), належне виконання яких сприяє в тому числі впровадженню доброчесності у військовому колективі та неприпустимості корупції. Так, командир (начальник) зобов'язаний:

Стосовно кожного випадку правопорушення командир зобов'язаний прийняти рішення щодо необхідності притягнення винного до відповідальності залежно від обставин скоєння правопорушення, ступеня вини, попередньої поведінки порушника та розміру завданих державі та іншим особам збитків, а також з урахуванням бойового імунітету, визначеного Законом України «Про оборону України» (Стаття 5 Дисциплінарного Статуту ЗС України).

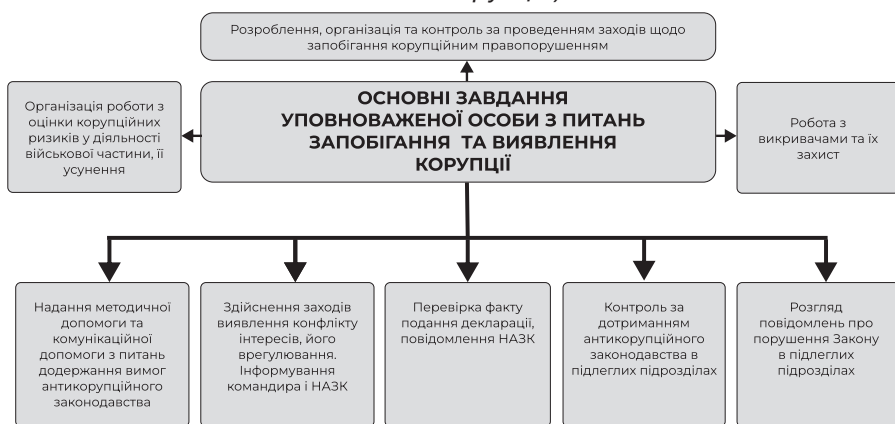
Дії командира у разі виявлення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення:

Уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції

Уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції у військовій частині визначається наказами відповідних командирів (начальників) шляхом покладання на військовослужбовців додаткових обов'язків уповноваженої особи з питань запобігання та виявлення корупції.

Основними завданнями уповноваженої особи є (пункт 2 розділу II «Типового положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції»):

Уповноважена особа відповідно до покладених на неї завдань:

- ♦ розробляє проекти актів з питань запобігання та виявлення корупції у військовій частині;
- ♦ надає особовому складу військової частини, структурним підрозділам методичну та консультаційну допомогу з питань додержання законодавства щодо запобігання корупції;
- ♦ здійснює контроль за дотриманням антикорупційного законодавства у військовій частині та підлеглих підрозділах;
- ♦ взаємодіє з уповноваженими підрозділами (уповноваженими особами) вищого рівня, Національним агентством, іншими спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції;

- ♦ організовує роботу з оцінки корупційних ризиків у діяльності військової частини, підготовки заходів щодо їх усунення, вносить командиру військової частини пропозиції щодо таких заходів;
- ♦ забезпечує підготовку антикорупційних документів у військовій частині;
- ♦ здійснює підготовку звітів за результатами виконання антикорупційних заходів, а також надає пропозиції щодо внесення змін до них;
- ♦ візує проекти актів з основної діяльності, адміністративно-господарських питань, кадрових питань (щодо особового складу);
- ♦ вживає заходів з виявлення конфлікту інтересів та сприяє його врегулюванню, інформує командира військової частини та вищий орган військового управління про виявлення конфлікту інтересів та заходи, вжиті для його врегулювання;
- ♦ надає консультаційну допомогу в заповненні декларацій особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
- ♦ проводить перевірку факту подання суб'єктами декларування, які працюють у військовій частині та повідомляє Національне агентство про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій у визначеному законодавством порядку;
- ♦ співпрацює з викривачами, забезпечує дотримання їхніх прав та гарантій захисту, передбачених Законом;
- ♦ надає особовому складу військової частини методичну допомогу та консультацію щодо здійснення повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень;
- ♦ здійснює перевірку отриманих повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону;
- ♦ інформує вищий орган військового управління, Національне агентство або інших спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції у випадках, передбачених законодавством, про факти, що можуть свідчити про вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень та інших порушень вимог Закону особовим складом військової частини;
- ♦ здійснює моніторинг Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, з метою

забезпечення дотримання вимог частини першої статті 59 та частини другої статті 65-1 Закону;

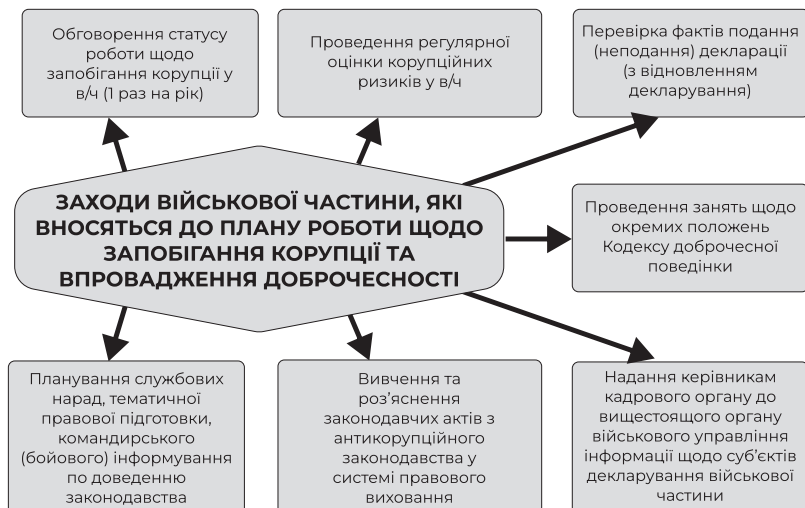
- ♦ повідомляє у письмовій формі командира військової частини про вчинення корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією, та інших порушень вимог Закону особовим складом військової частини;
- ♦ у разі отримання офіційної інформації стосовно вчинення особовим складом військової частини корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією, здійснює моніторинг офіційного вебпорталу «Судова влада України», Єдиного державного реєстру судових рішень з метою отримання інформації щодо результатів розгляду відповідної справи судом;
- ♦ організовує роботу та бере участь у службовому розслідуванні, яке проводиться з метою виявлення причин та умов, що призвели до вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення або невиконання вимог Закону в інший спосіб, за поданням спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції або приписом Національного агентства;
- ♦ інформує Національне агентство у разі ненаправлення військовою частиною засвідченої в установленому порядку паперової копії розпорядчого документа про накладення дисциплінарного стягнення та інформаційної картки до розпорядчого документа про накладення (скасування розпорядчого документа про накладення) дисциплінарного стягнення на особу за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень для внесення відомостей до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення;
- ♦ веде облік особового складу військової частини, притягнутих до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Планування роботи щодо запобігання корупції та впровадження доброчесності

З метою забезпечення системного здійснення заходів щодо запобігання корупції уповноваженою особою плануються заходи щодо запобігання та виявлення корупції строком на один календарний рік. Планування заходів щодо запобігання і виявлення корупції необхідно здійснювати в загальній системі планування Збройних Сил України, відповідно до керівних документів з урахуванням специфіки діяльності військової частини:

- в бригадах, полках (окремих батальйонах) та їм рівних навчальних центрах (на полігонах), арсеналах, базах – в розділі «Морально-психологічне забезпечення бойової і мобілізаційної готовності, бойового чергування, бойової служби, бойової підготовки, специфічної діяльності військових частин (підрозділів)» плану морально-психологічного забезпечення на рік та на місяць;
- в батальйонах (дивізіонах, ескадрильях, тактичних групах чи зведених, які діють у відриві, ротах (батареях) та їм рівних підрозділах – в окремому розділі особистих планів роботи командира, заступника командира з МПЗ на місяць;
- в ротах (батареях) – здійснювати заходи відповідно до вимог керівних документів, з урахуванням завдань за призначенням.

До заходів, які можуть бути внесені до плану роботи щодо запобігання і виявлення корупції та запровадження доброчесності, відносимо такі:

Оцінка стану роботи щодо запобігання корупції у військовій частині

Оцінка стану роботи щодо запобігання корупції проводиться щомісяця під час підбиття підсумків стану військової дисципліни. Результати оцінки зазначаються у відповідному наказі командира (начальника).

Організація роботи з викривачами корупції

Для належної організації роботи з викривачами корупції необхідно у військовій частині (установі, закладі, організації) в загальнодоступному місці розмістити оголошення з інформацією та контактами гарячої лінії (уповноважених підрозділів з запобігання та виявлення корупції) Міністерства оборони України та Збройних Сил України, днів та часу прийому військовослужбовців (державних службовців, працівників) командиром (начальником) військової частини (установи, закладу, організації) та уповноваженим з питань запобігання та виявлення корупції. Також повідомити про випадки зловживань можна через спеціальну форму на сайті <https://defence-anticor.in.ua>.

Під час роботи з викривачами корупції забезпечується їхня анонімність. За нежиття передбачених законом заходів у разі виявлення корупційного правопорушення передбачена адміністративна відповідальність відповідно до статті 172-9 Кодексу України про адміністративні правопорушення. У разі встановлення таких фактів уповноваженій особі необхідно встановленим порядком повідомляти про це уповноважений підрозділ з питань запобігання та виявлення корупції Збройних Сил України, Національне агентство з питань запобігання корупції та/або інші компетентні органи.

Надання консультаційної допомоги

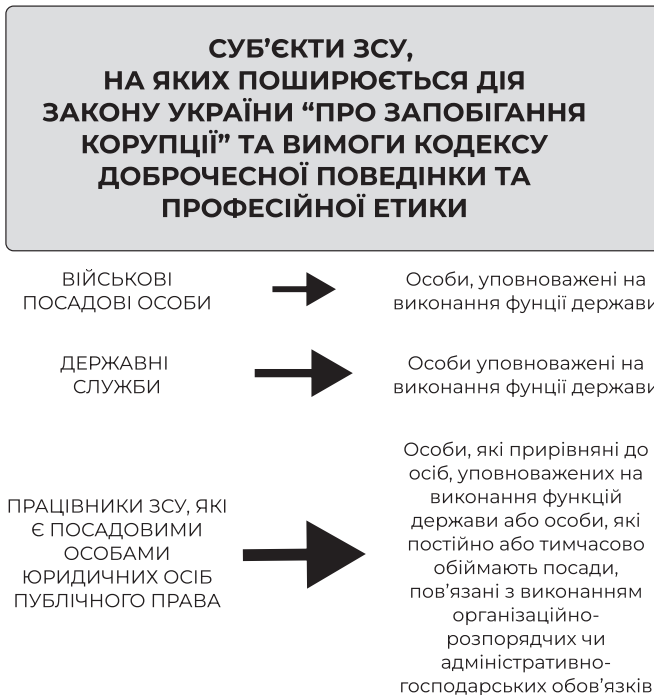
Ефективність запобігання корупції залежить від рівня обізнаності особового складу з антикорупційним законодавством, встановленими обмеженнями та заборонами.

Консультаційна робота (допомога) з питань дотримання антикорупційного законодавства полягає у розгляді конкретних ситуацій, які виникли у військовослужбовців (державних службовців, працівників) військової частини (установи, закладу, організації) та наданні рекомендацій щодо порядку дій. Облік наданих консультацій необхідно вести у відповідному журналі.

VI. СВІДОМЕ СТАВЛЕННЯ ТА ДОТРИМАННЯ ВСТАНОВЛЕНИХ АНТИКОРУПЦІЙНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ ОБМЕЖЕНЬ І ЗАБОРОН

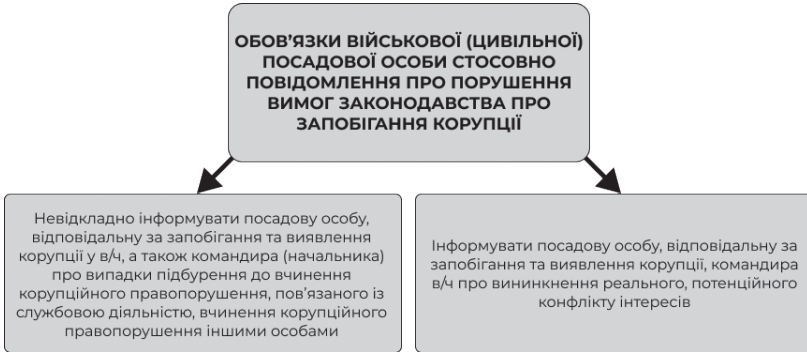
Суб'єкти Збройних Сил України, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції» та Кодексу добросесної поведінки та професійної етики

Відповідно до статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», в межах Збройних Сил України його дія може поширюватися на таких посадових (службових) осіб:

Повідомлення

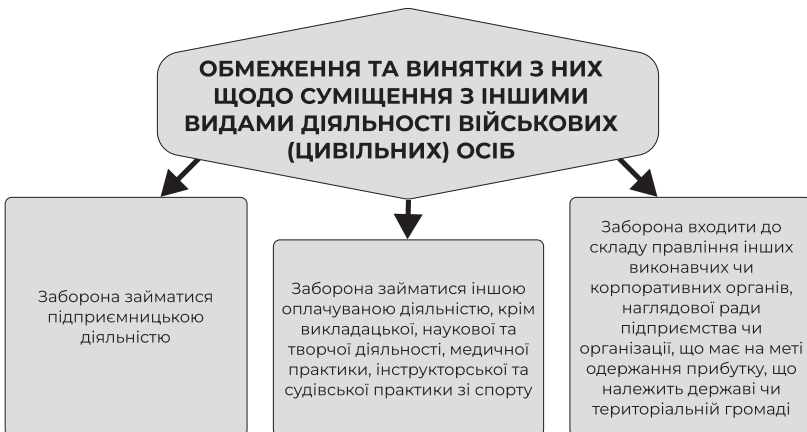
Військова (цивільна) посадова особа зобов'язана:

Особа, яка вважає, що отримана нею відповідь або результат не задовольняє її, може повідомити про це по команду керівника вищого рівня або орган вищого рівня та спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції (органи прокуратури, Національної поліції України, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції).

Несумісні зовнішні інтереси

Чесне служіння державі передбачає максимальну самовіддачу сил і часу, тому військова (цивільна) посадова особа зобов'язана:

Підприємництвом (підприємницькою діяльністю) є господарська діяльність, ознаками якої є самостійність, систематичність, здійснення її на власний ризик, з метою досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку.

Основні відмінності роботи за сумісництвом та суміщенням

Сумісництво	Суміщення
Умови роботи	
Робота виконується на тому самому підприємстві або на іншому	Робота виконується на тому самому підприємстві
Час виконання роботи	
У вільний від основної роботи час	У той самий проміжок робочого часу, що відведений для основної роботи

Викладацька діяльність – це діяльність, спрямована на формування знань, інших компетентностей, світогляду, розвиток інтелектуальних і творчих здібностей, емоційно-вольових та/або фізичних якостей здобувачів освіти, яка провадиться педагогічним (науково-педагогічним) працівником, самозайнятою особою (крім осіб, яким така форма викладацької діяльності заборонена законом) або іншою фізичною особою на основі відповідного трудового або цивільно-правового договору (Закон України «Про освіту»).

Науковою діяльністю є інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання нових знань та (або) пошук шляхів їх застосування, основними видами якої є фундаментальні та прикладні наукові дослідження (Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність»).

Творча діяльність – це індивідуальна чи колективна творчість, результатом якої є створення або інтерпретація творів, що мають культурну цінність (підпункт 21 частини першої статті 1 Закону України «Про культуру»).

Медична практика – у контексті антикорупційного законодавства йдеться не про господарську чи підприємницьку діяльність зі здійснення медичної практики, а про можливість зайняття такою практикою в державних, комунальних чи приватних закладах охорони здоров'я.

Інструкторська та суддівська практика – аналіз відповідних термінів вказує на те, що вказані види практики тісно пов'язані зі спортивно-тренувальною діяльністю.

Особливості застосування обмежень до військових (цивільних) посадових осіб Збройних Сил України, встановлених у ст. 25 Закону «Про запобігання корупції», щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності в умовах воєнного стану

Щодо можливості одночасного перебування на посаді, яка передбачає виконання функцій держави / місцевого самоврядування, та проходження військової служби Збройних Сил України у період дії воєнного стану (Роз'яснення НАЗК від 05.12.2022 р. № 14).

Відповідно до ч. 3 ст. 119 КЗпП за працівниками, призваними на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період або прийнятими на військову службу за контрактом, у тому числі шляхом укладення нового контракту на проходження військової служби, під час дії особливого періоду на строк до його закінчення або до дня фактичного звільнення зберігаються місце роботи і посада на підприємстві. Таким працівникам здійснюється виплата грошового забезпечення за рахунок коштів Державного бюджету України відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

Враховуючи викладене, проходження особами, зазначеними у п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону «Про запобігання корупції», військової служби не є порушенням обмеження, передбаченого у п. 1 ч. 1 ст. 25 Закону «Про запобігання корупції», оскільки можливість законного зайняття такою оплачуваною діяльністю передбачена законом як виняток.

Щодо можливості одночасного перебування на посаді, яка передбачає виконання функцій держави/місцевого самоврядування, та членства в добровольчих формуваннях територіальних громад у період дії воєнного стану (Роз'яснення НАЗК від 05.12.2022 р. № 14).

Членство особи, яка обіймає посаду, пов'язану з виконанням функцій держави / місцевого самоврядування, у добровольчих формуваннях територіальних громад передбачає зайняття іншою діяльністю, але не оплачуваною.

Враховуючи викладене, членство осіб, зазначених у п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону «Про запобігання корупції», у добровольчих формуваннях територіальних громад не призводить до порушення обмеження, встановленого у п. 1 ч. 1 ст. 25 Закону «Про запобігання корупції», оскільки не передбачає зайняття іншою оплачуваною діяльністю.

Категорії осіб, яких не стосуються особливості застосування обмежень під час дії воєнного стану (пункт 4.2 Роз'яснення НАЗК від 05.12.2022 р. № 14).

Військові посадові особи Збройних Сил України, крім військовослужбовців строкової військової служби, курсантів вищих військових навчальних закладів, курсантів вищих навчальних закладів.

Умови, за яких обмеження щодо зайняття іншою оплачуваною діяльністю не застосовуються у період дії воєнного стану (пункт 4.3 Роз'яснення НАЗК від 05.12.2022 р. № 14)

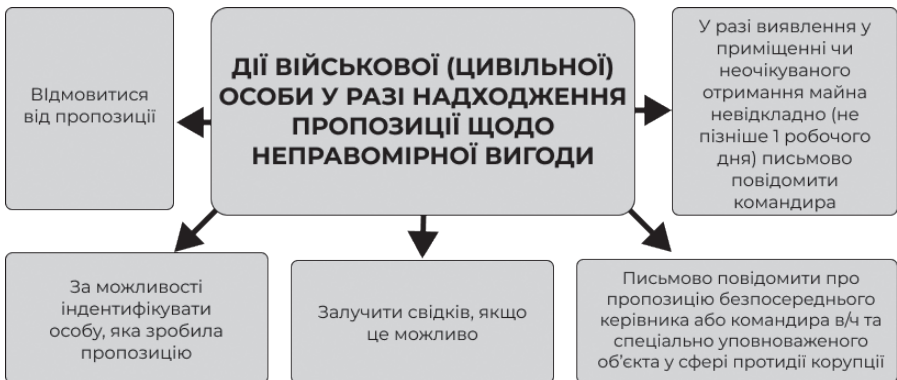
Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, встановлене п. 1 ч. 1 ст. 25 Закону «Про запобігання корупції», не поширюється на визначені категорії осіб виключно, якщо такі особи перебувають:

- ♦ у відпустці без збереження заробітної плати;
- ♦ у простой.

Зловживання офіційною посадою

Військова (цивільна) посадова особа має додержуватися заборони на використання своїх службових повноважень або свого становища та пов'язані з цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб, у тому числі використовувати будь-яке державне майно або кошти в приватних інтересах.

У разі надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди, незважаючи на приватні інтереси, військова (цивільна) посадова особа зобов'язана невідкладно вжити таких заходів:

Дарунки (пожертви)

Військова (цивільна) посадова особа має дотримуватися обмежень щодо одержання дарунків (пожертв) та сприймати ці обмеження як ефективний інструмент запобігання виникненню конфлікту інтересів.

Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції», забороняється безпосередньо або через інших осіб одержувати дарунки (пожертви) від юридичних або фізичних осіб:

- за рішення, дії чи бездіяльність в інтересах дарувальника, що приймаються, вчиняються як безпосередньо такою особою, так і за її сприяння іншими посадовими особами та органами;
- якщо особа, яка дарує (здійснює) дарунок (пожертву), перебуває в підпорядкуванні такої особи.

Подарунок – грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової.

Зміст обмежень	Умови	Винятки з обмежень
Особі заборонено:		
1) вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких осіб від юридичних або фізичних осіб, у т.ч. іноземних.	• у зв'язку із здійсненням діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;• від підлеглої особи.	Не заборонено одержувати подарунки від держави Україна, інших держав, міжнародних організацій, територіальних громад.
2) приймати подарунки	• якщо вони не відповідають загальноновизнаним уявленням про гостинність, тобто вартість подарунка дорівнює або перевищує:• два прожиткових мінімуми для працездатних осіб, встановлений на день його прийняття – одноразово;• чотири прожиткових мінімуми для працездатних осіб, встановлених для працездатної особи на 1 січня року, в якому прийнято подарунки – щодо сукупної вартості подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року.	Обмеження щодо вартості не поширюється на: ✓ подарунки, які даруються близькими особами;✓ загальнодоступні знижки на товари чи послуги;✓ загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси.

Особа зобов'язана:

1) у разі отримання пропозиції неправомірної вигоди або подарунка, незважаючи на приватні інтереси, невідкладно:

- ✓ відмовитися від пропозиції;
- ідентифікувати особу, яка зробила пропозицію;
- залучити свідків;
- письмово повідомити про пропозицію безпосередньому командирі (начальнику) або командирі (начальнику) військової частини (установи, закладу, організації), спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції.

2) у разі виявлення нею у своєму службовому приміщенні чи отримання майна, що може бути неправомірною вигодою, або подарунка, – невідкладно письмово повідомити безпосередньому командирі (начальнику) або командирі (начальнику) військової частини (установи, закладу, організації).

3) у разі одержання подарунка як подарунка державі, АРК, територіальній громаді, державному або комунальному підприємству, установі чи організації – передати його відповідному органу, підприємству, установі чи організації.

Ці обов'язки не поширюються на випадки, коли йдеться про:

- подарунок, що відповідає загально визначеним уявленням про гостинність, тобто його вартість не перевищує;
- двох прожиткових мінімумів для працездатної особи, встановленого на день його прийняття – щодо одноразового подарунка;
- чотири прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня року, в якому прийнято подарунки – щодо сукупної вартості подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року;
- подарунок, що дарується близькими особами, незалежно від його вартості;
- загальнодоступні знижки на товари чи послуги;
- загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси.

У разі сумніву щодо правомірності одержання нею подарунка особа має діяти у спосіб, передбачений стосовно заборони на одержання неправомірної вигоди або має право письмово звернутися для одержання консультації з цього питання до територіального органу Національного агентства з питань запобігання корупції, який надає відповідне роз'яснення.

Рішення, прийняті особою, стосовно якої існують спеціальні обмеження щодо одержання подарунків, на користь особи, від якої вона чи її близькі особи отримали подарунок, вважаються такими, що прийняті в умовах конфлікту інтересів, і на ці рішення поширюються положення статті 67 Закону «Про запобігання корупції».

Особливості застосування обмежень, встановлених у ст. 23 Закону «Про запобігання корупції», щодо розміру подарунків в умовах воєнного стану

Верховна Рада скасувала обмеження на розмір подарунків за умови, якщо їх буде використано на потреби Збройних Сил України або гуманітарну допомогу постраждалим від агресії Російської Федерації.

Прикінцеві положення закону «Про запобігання корупції» доповнюються новим пунктом 2-3 про те, що обмеження за вартістю подарунків, встановлені частиною другою статті 23, на період до припинення або скасування воєнного стану, а також протягом одного місяця з дня його припинення чи скасування не поширюються у разі отримання коштів, які в повному обсязі переказано на спецрахунки, відкриті Національним банком України для підтримки Збройних сил України, та/або якщо вони використані на гуманітарну допомогу українцям, які постраждали від дій Російської Федерації.

Залишення державної служби

Військова (цивільна) посадова особа не повинна отримувати неналежну перевагу від своєї посади з метою працевлаштування поза межами служби після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або звільнення зі служби.

З метою запобігання виникненню конфлікту інтересів в діяльності особи, яка заздалегідь готується перейти на роботу до підконтрольного підприємства, установи або організації, зазначена особа повинна дотримуватись певних обмежень і заборон (п.3 Кодексу доброчесної поведінки та професійної етики військових посадових осіб, державних службовців та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави, в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України):

Спільна робота близьких осіб

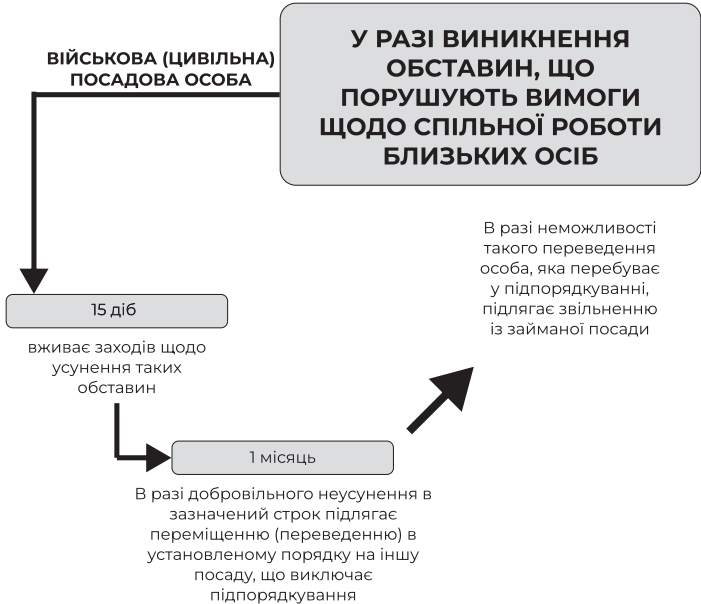
Військова (цивільна) посадова особа не може мати у прямому підпорядкуванні близьких їй осіб або бути прямо підпорядкованою у зв'язку з виконанням повноважень близьким їй особам (*частина перша статті 27 Закону України «Про запобігання корупції»*).

Військові посадові особи не можуть перебувати з близькими особами у відносинах прямої організаційної та правової залежності підлеглої особи від її начальника, у тому числі через вирішення (участь у вирішенні) питань прийняття на службу, звільнення зі служби, застосування заохочень, дисциплінарних стягнень, надання вказівок, доручень, контролю за їх виконанням (*частина шоста статті 20 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»*).

Відповідно до положень *пункту 3 абзацу 3 частини першої статті 27 Закону «Про запобігання корупції»*, це обмеження не поширюється на осіб, які працюють (проходять військову службу) у сільських населених пунктах (крім тих, що є районними центрами), а також гірських населених пунктах.

Близькі особи – члени сім'ї військової (цивільної) посадової особи, а також чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний та двоюрідний брати, рідна та двоюрідна сестри, рідний брат та сестра дружини (чоловіка), племінник, племінниця, рідний дядько, рідна тітка, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, батько та мати дружини (чоловіка) сина (дочки), усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням зазначеного суб'єкта (*частина перша статті 3 Закону України «Про запобігання корупції»*).

У разі виникнення обставин, що порушують вищезазначені вимоги, передбачено такі дії:

Суб'єкти, які претендують на зайняття посад, зобов'язані повідомити командування військової частини (закладу, установи, організації), на посаду в якій вони претендують, про близьких їм осіб, що проходять службу у цій військовій частині (закладі, установі, організації).

Конфлікт інтересів

Військова (цивільна) посадова особа повинна вміти ідентифікувати та знати шляхи врегулювання потенційного або реального конфлікту інтересів.

Реальний конфлікт інтересів – це суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень.

Потенційний конфлікт інтересів – це наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень.

Військова (цивільна) посадова особа у разі виникнення реального, потенційного конфлікту інтересів зобов'язана:

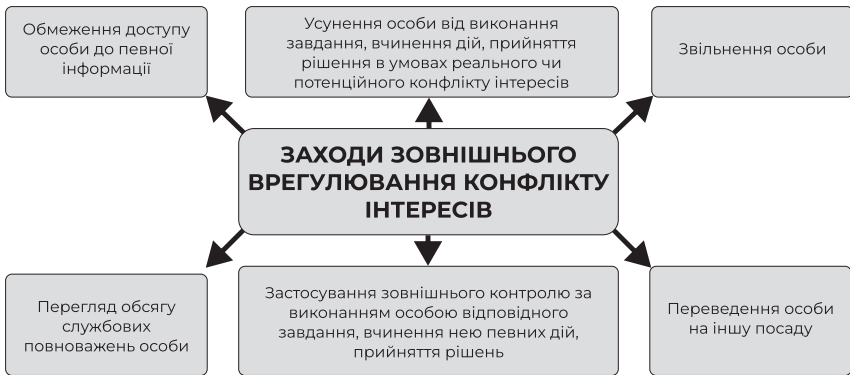

Військова (цивільна) посадова особа не може прямо чи опосередковано спонукати у будь-який спосіб підлеглих осіб до прийняття рішень, вчинення дій або бездіяльності всупереч закону на користь своїх приватних інтересів або приватних інтересів третіх осіб.

У разі, якщо військова (цивільна) посадова особа має сумніви щодо ідентифікації конфлікту інтересів, вона зобов'язана звернутися за роз'ясненнями до уповноваженого підрозділу Міністерства оборони України та/або ЗС України з питань запобігання та виявлення корупції або територіального органу Національного агентства з питань запобігання корупції.

У разі, якщо військова (цивільна) посадова особа не вжила самостійних заходів щодо врегулювання конфлікту інтересів, командир військової

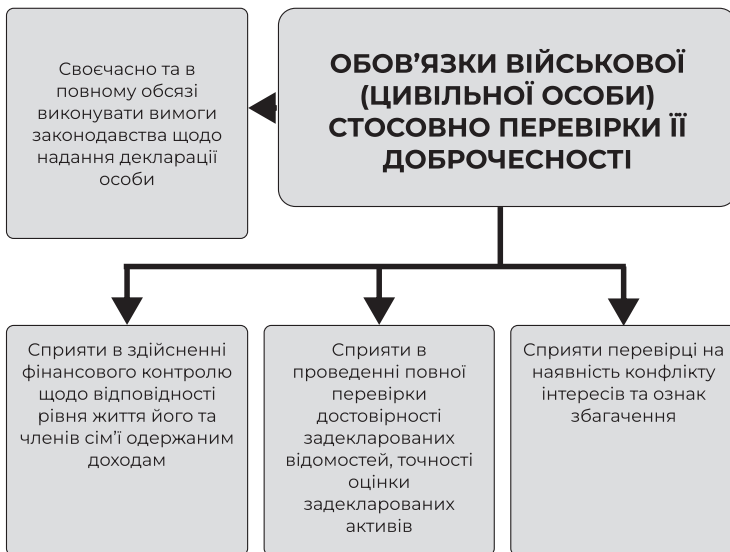
частини має застосувати заходи щодо зовнішнього врегулювання конфлікту інтересів шляхом:

Перевірка доброчесності (фінансовий контроль та декларування)

Військова (цивільна) посадова особа усвідомлює та сприймає право суспільства на перевірку неупідкупності, чесності і відповідальності своїх громадян, які виконують військовий обов'язок або працюють у сфері оборони.

Вона повинна:

У розділі VII Закону України «Про запобігання корупції»² передбачено декілька випадків для подання шляхом заповнення на офіційному веб-сайті Національного агентства з питань запобігання корупції декларацій.

Особливості перевірки доброчесності (фінансового контролю та декларування) в умовах воєнного стану

Відновлення фінансового контролю та декларування

З березня 2022 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про захист інтересів суб'єктів податкової звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни», яким відтермінувала строк подання фізичними особами документів, подання яких вимагається відповідно до норм чинного законодавства в документальній та/або електронній формі, на строк до трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану або стану війни за весь період обов'язку подати документи.

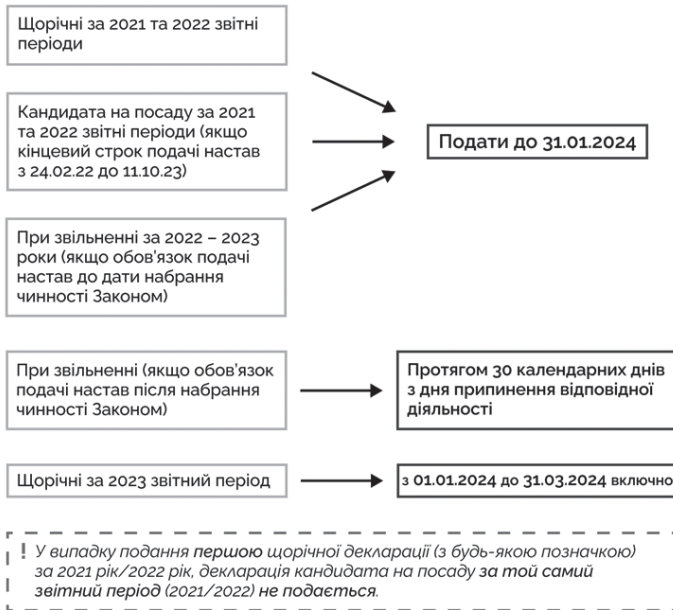
Крім того, НАЗК розробило «Порядок вилучення з відкритого доступу декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування», затверджений наказом НАЗК від 12.10.2023 № 221/23 та зареєстрований в Міністерстві юстиції України 13.10.2023 за № 1791/40847. Вказаний Порядок стосується декларацій, поданих суб'єктами декларування – військовослужбовцями, зазначеними у частинах сьомій - чотирнадцятій статті 45 цього Закону України «Про запобігання корупції» та членами їхніх сімей, починаючи з 2016 року до відновлення заходів фінансового контролю, у тому числі якщо відповідні декларації були подані до початку проходження військової служби, призначення на посади.

12 жовтня 2023 року набув чинності Закон України № 3384-ІХ, яким внесено зміни до Закону України «Про запобігання корупції». Відповідно до Закону, Національне агентство з питань запобігання корупції забезпечить відкритий цілодобовий доступ до Єдиного державного реєстру декларацій не пізніше 60 днів з дня набрання чинності Законом після проведення відповідних заходів щодо вилучення з відкритого доступу декларацій, визначених Законом суб'єктів декларування (тобто відновлено декларування).

Одночасно розпочалася кампанія декларування за 2021-2022 роки, яка тривала до 31 січня 2024 року.

З відновленням декларування заходи фінансового контролю застосовуються у повному обсязі.

Які декларації потрібно подати після відновлення декларування?

Зазначене стосується цивільних посадових осіб, а також суб'єктів декларування з числа військовослужбовців, які (окреме доручення Міністра оборони України від 31.10.2023 № 29763/з щодо заходів фінансового контролю):

- проходять військову службу на посадах заступників Міністра оборони України, інших посадах у Міністерстві оборони України або які відряджені на такі посади;
- входять до складу військово-лікарських комісій, лікарсько-льотних комісій або відряджені до них;

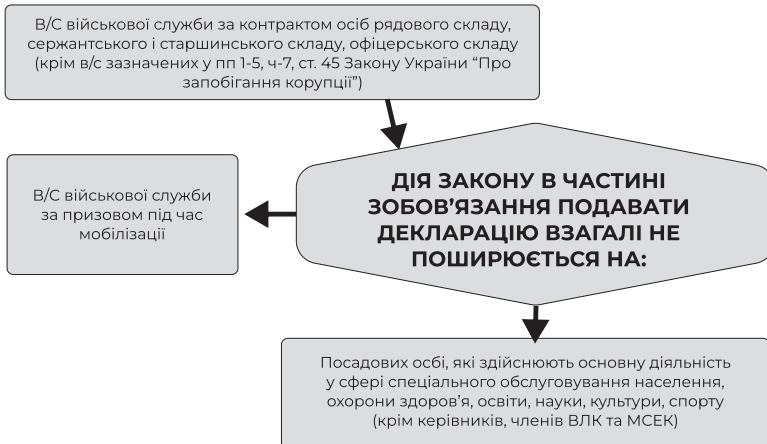
- проходять службу в територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки або відряджені до них (крім осіб рядового складу підрозділів охорони відповідних центрів);
- здійснюють (беруть участь у здійсненні) підготовку, організацію, проведення закупівель товарів, робіт та послуг відповідно до Закону України «Про оборонні закупівлі», Закону України «Про публічні закупівлі» або інших актів законодавства у сфері публічних (оборонних) закупівель, укладення договорів (контрактів), контроль за якістю товарів, робіт та послуг оборонного призначення, у тому числі уповноважені особи у розумінні Закону України «Про публічні закупівлі»;
- входять до складу Міжвідомчої комісії щодо розгляду доцільності застосування процедури закупівлі товарів, робіт і послуг оборонного призначення у єдиного виконавця, якщо вартість закупівлі дорівнює або перевищує 200 мільйонів гривень;
- входять до складу колегіального органу, що утворюється державним замовником відповідно до Закону України «Про оборонні закупівлі»;
- особи, які здійснюють контроль за якістю товарів, робіт і послуг оборонного призначення на всіх етапах їх розроблення, виробництва, модернізації, ремонту та утилізації.
- Усі суб'єкти декларування звільняються від обов'язку подання передбачених частинами першою та четвертою статті 52 Закону повідомлень (відкриття валютного рахунка за кордоном, суттєві зміни майнового стану) у період з початку дії правового режиму воєнного стану до відновлення заходів фінансового контролю в повному обсязі, тобто з 24.02.2022 по 11.10.2023 включно.
- *Особи, які припиняють діяльність*, пов'язану з виконанням функцій держави або участю у складі відповідних комісій, починаючи з 12 жовтня 2023 року протягом 30 календарних днів з дня припинення відповідної діяльності подають декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за період, не охоплений раніше поданими деклараціями.

Відповідно до положень частини другої статті 52 Закону, у разі відкриття валютного рахунка за кордоном, а також суттєвої зміни у майновому стані суб'єкта декларування, а саме отримання доходу, придбання майна або здійснення видатку на суму, яка перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня

відповідного року (у 2023 році на суму, яка перевищує 134200 гривень), зазначений суб'єкт у десятиденний строк з моменту отримання доходу, придбання майна, здійснення видатку та двадцятиденний строк з дня відкриття валютного рахунка за кордоном зобов'язаний повідомити про це НАЗК. Відповідне повідомлення повинні подавати військові посадові особи вищого офіцерського складу.

Військові посадові особи, на яких дія Закону в частині зобов'язання подавати декларацію взагалі не поширюється

Дія Закону в частині зобов'язання подавати декларацію взагалі не поширюється на *(окреме доручення Міністра оборони України від 31.10.2023 № 29763/з щодо заходів фінансового контролю):*

Законом передбачено, що суб'єкти декларування з числа військовослужбовців Збройних Сил України зобов'язані подати визначені статтею 45 Закону декларації не пізніше 90 календарних днів з дня припинення або скасування воєнного стану або звільнення з військової служби.

Вищезазначені декларанти також не подають повідомлення про суттєві зміни майнового стану, якщо вони отримали дохід, здійснили видаток або придбали майно вартістю 50 ПМ і більше в період з 24 лютого 2022 року до настання їх спеціального строку.

Щодо декларування майна, отриманого для допомоги
Збройним Силам України, здобутого в бою

В умовах військового стану та збройної агресії Російської Федерації проти України багато суб'єктів декларування та членів їхніх сімей долучені до збору коштів, майна для потреб Української армії та (або) осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії. Відтак, отримані для таких цілей кошти не є особистим доходом суб'єкта декларування. Такі кошти не підлягають відображенню у декларації та повідомленні.

Під час Української визвольної війни здобуте у бою суб'єктом декларування/членом його сім'ї вороже майно не підлягає відображенню у декларації.

У той же час, Національне агентство з питань запобігання корупції продовжує забезпечувати технічну можливість подання повідомлень про суттєві зміни у майновому стані щодо набуття об'єктів, захоплених у рашистської армії, у разі наявності бажання суб'єктів декларування здійснити такі дії.

VII. ПОРЯДОК ДІЙ У РАЗІ ВИЯВЛЕННЯ (ОТРИМАННЯ) ІНФОРМАЦІЇ ПРО ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНОГО АБО ПОВ'ЯЗАНОГО ІЗ КОРУПЦІЄЮ ПРАВОПОРУШЕННЯ ЗДІЙСНЕНОГО ВІЙСЬКОВОЮ (ЦИВІЛЬНОЮ) ПОСАДОВОЮ ОСОБОЮ

Викривачі

Особа, яка надає допомогу в запобіганні і протидії корупції (викривач) – особа, яка за наявності обґрунтованого переконання, що інформація є достовірною, повідомляє про порушення вимог законодавства про запобігання корупції іншою особою.

Про що має повідомити викривач:

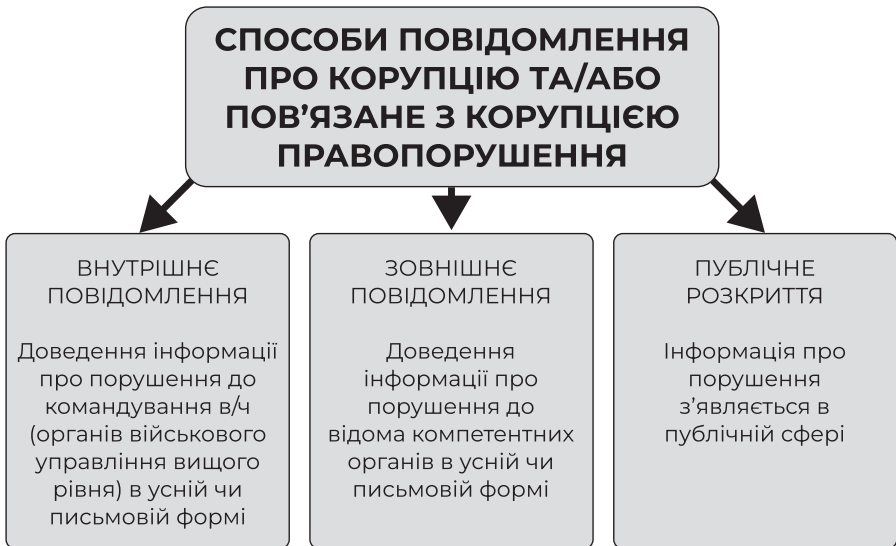
Відповідно до вимог Дисциплінарного статуту Збройних Сил України, військовослужбовець, який повідомив про порушення вимог Закону «Про запобігання корупції» іншим військовослужбовцем, не може бути звільнений з посади або зі служби чи змушений до звільнення або притягнутий до дисциплінарної відповідальності у зв'язку з таким повідомленням.

У разі загрози життю, житлу, здоров'ю та майну осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції, або їх близьких осіб у

зв'язку із здійсненим повідомленням про порушення вимог Закону «Про запобігання корупції», правоохоронними органами до них можуть бути застосовані правові, організаційно-технічні та інші спрямовані на захист від протиправних посягань заходи, передбачені Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві».

Яким чином повідомити про корупцію

У світовій практиці використовуються такі способи для подання повідомлень:

Внутрішні канали повідомлення – способи захищеного та анонімого повідомлення інформації, яка повідомляється викривачем командиру або уповноваженій особі, у якій викривач працює, проходить військову службу. Внутрішні канали включають:

- спеціальна телефонна лінія;
- засіб електронного зв'язку;
- канал онлайн-зв'язку через офіційний веб сайт.

Регулярні (зовнішні) канали повідомлення – шляхи захищеного та анонімого повідомлення інформації викривачем органу, до компетенції

якого належить розгляд та прийняття рішень з питань, щодо яких здійснюється повідомлення. Регулярні канали установи:

- спеціальна телефонна лінія;
- засіб електронного зв'язку;
- канал онлайн-зв'язку через офіційний веб сайт.

Викривач самостійно визначає, які канали використовувати для повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції».

Вимоги до звернень (повідомлень) про порушення вимог Закону «Про запобігання корупції» та строки їх розгляду

Вимоги до повідомлень про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» та порядок їх розгляду визначаються згаданим Законом.

Вимоги та строки щодо звернень громадян, встановлені Законом України «Про звернення громадян» на повідомлення про порушення вимог Закону «Про запобігання корупції» не поширюються.

Повідомлення про порушення вимог антикорупційного законодавства можуть бути надані без зазначення авторства (анонімно). Анонімне повідомлення підлягає розгляду, якщо наведена у ньому інформація стосується конкретної особи, містить фактичні дані, які можуть бути перевірені.

Закон України «Про запобігання корупції» не містить спеціальних строків перевірки поданих повідомлень. У зв'язку з цим для врегулювання зазначеного питання рекомендовано керуватися положеннями частини п'ятої статті 35 Закону «Про запобігання корупції» (п'ятнадцятиденний термін із можливим продовженням строку розгляду повідомлення до тридцяти днів від дня його отримання). Про продовження строків розгляду повідомлення (неанонімного) слід повідомляти викривача.

Алгоритм дій посадових осіб у разі виявлення (отримання) інформації про вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення

Для забезпечення чітких та узгоджених дій щодо розгляду повідомлення рекомендується визначити і документально оформити Схему стандартної процедури розгляду таких повідомлень:

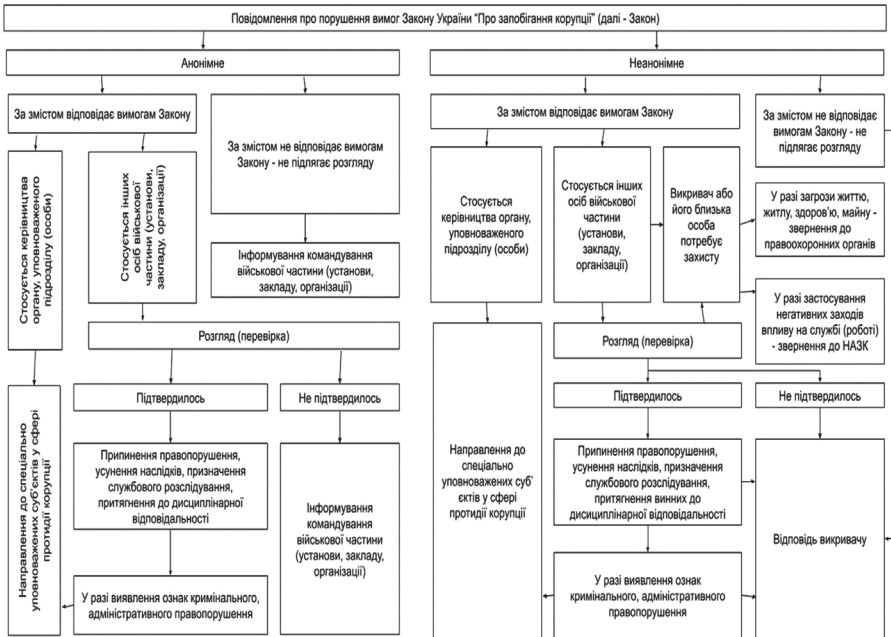

Схема включає наступні етапи:

1. З'ясувати, чи відповідає отримане повідомлення за своїм змістом вимогам законодавства.

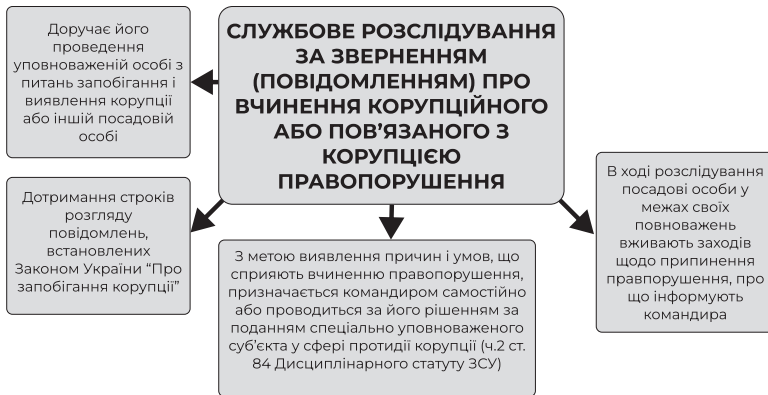
Якщо не відповідає, тоді за анонімним повідомленням про це необхідно інформувати командира (начальника) військової частини (установи, закладу, організації), а за неанонімним повідомленням поінформувати викривача.

2. У разі, якщо повідомлення за своїм змістом відповідає вимогам Закону, необхідно:

- з'ясувати, чи є наведені у повідомленні інформація та факти про порушення вимог антикорупційного законодавства предметом розгляду військової частини. Якщо це виходить за межі компетенції військової частини, таке повідомлення необхідно надіслати для розгляду до відповідного спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції. За неанонімним повідомленням про це також необхідно повідомити викривачу;
- з'ясувати, хто є суб'єктом імовірного вчинення порушення вимог законодавства. Якщо це командування військової частини (установи, закладу, організації) чи уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції, тоді зазначене повідомлення необхідно надіслати для розгляду до відповідного спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції. У разі, якщо це інший військовослужбовець (працівник, державний службовець) військової частини, таке повідомлення підлягає перевірці, про результати якої необхідно інформувати командира (начальника) військової частини. За неанонімним повідомленням про це також необхідно повідомити викривачу;
- у разі підтвердження викладеної у повідомленні інформації командир (начальник) військової частини вживає заходів щодо припинення виявленого порушення, усунення його наслідків та притягнення винних осіб до дисциплінарної відповідальності, а у випадках виявлення ознак кримінального або адміністративного правопорушення також інформує спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

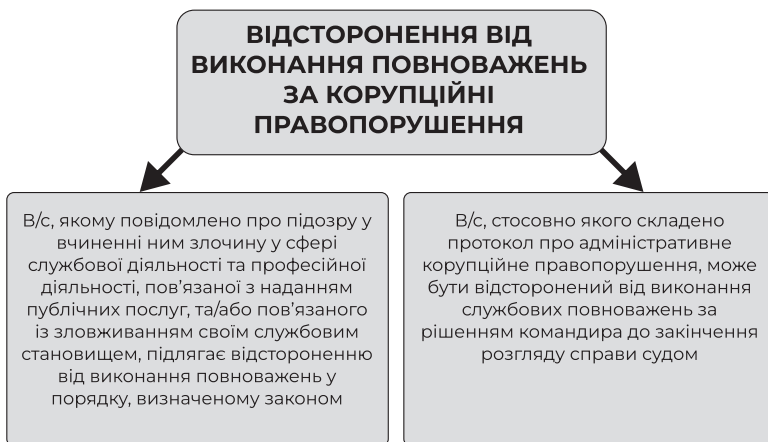
Проведення службового розслідування за зверненнями (повідомленнями) про вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення

Для перевірки інформації, наведеної у зверненні (повідомленні) про порушення вимог Закону «Про запобігання корупції», командир (начальник) військової частини (установи, закладу, організації), відповідно до Порядку проведення службового розслідування у Збройних Силах України, затвердженого наказом Міністерства оборони України від 21 листопада 2017 року № 608, призначає службове розслідування.

Відсторонення від виконання повноважень

Відповідно до статті 91-1 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України:

Довідково. Військовослужбовці, які відсторонені від виконання службових повноважень, продовжують проходити військову службу згідно з Положенням про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України, затвердженого указом Президента України від 10 грудня 2008 року №1153/2008, виконуючи обов'язки військової служби в межах, визначених командиром (начальником) військової частини. Грошове забезпечення військовослужбовців, які усунуті від виконання службових обов'язків, відсторонені від виконання повноважень на посаді або відсторонені від посади, здійснюється в порядку, визначеному Міністром оборони України.

Доповіді, донесення про кримінальні правопорушення, адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, порушення військової дисципліни та їх облік у Міністерстві оборони України, Збройних Силах України

Відповідно до «Інструкції з надання доповідей і донесень про події, кримінальні правопорушення, військові адміністративні правопорушення та адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, порушення військової дисципліни та їх облік у Міністерстві оборони України, Збройних Силах України та Державній спеціальній службі транспорту», затвердженої наказом Міністерства оборони України від 29 листопада 2018 року № 604, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 20 грудня 2018 року за № 1451/32903, за своєчасність та об'єктивність надання доповідей та донесень про кримінальні правопорушення, адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, скоєні (вчинені) військовослужбовцями або працівниками (під час виконання службових обов'язків, у робочий час), що сталися у військових частинах, відповідають командири (начальники) військових частин.

Командири (начальники) повідомляють своїх прямих начальників за підпорядкованістю, начальника органу управління Військової служби правопорядку та відповідного військового прокурора, у зоні діяльності яких військова частина виконує завдання за призначенням.

Доповіді та донесення у сфері протидії корупції в частині вчинення правопорушень надаються у разі, якщо вчинено корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією, за які передбачено кримінальну або адміністративну відповідальність.

Доповіді та донесення надаються:

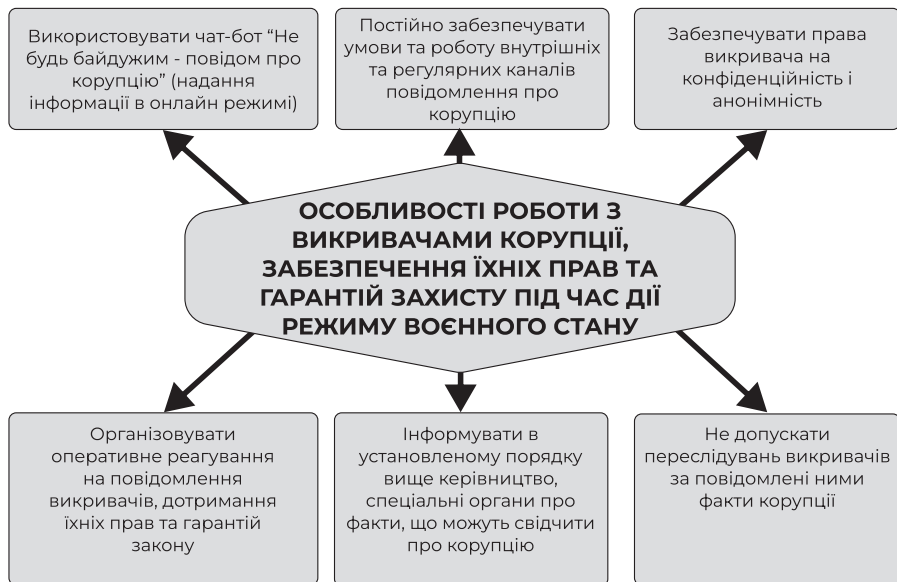
Інформація щодо адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, обліковується в день виявлення правопорушення у журналі обліку протоколів, справ, рішень щодо адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Виключення з обліку кримінальних правопорушень, адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, облікованих за військовою частиною, здійснюється на підставі:

- виправдувального вироку суду;
- постанови слідчого (прокурора) про закриття кримінального провадження у разі відсутності події кримінального правопорушення, відсутності у діянні складу кримінального правопорушення.

Робота з викривачами корупції, забезпечення їхніх прав та гарантій захисту під час дії режиму воєнного стану

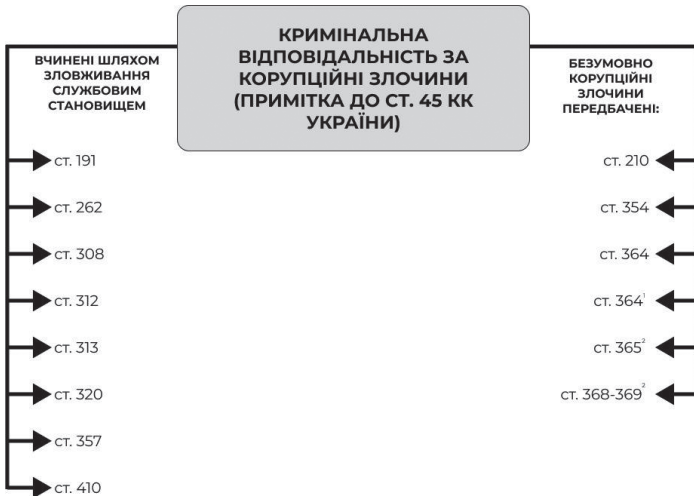
В роботі з викривачами корупції, забезпеченні їхніх прав та гарантій захисту застосовуються *Організаційні-методичні вказівки з питань запобігання та виявлення корупції в діяльності Міністерства оборони України та Збройних Сил України в умовах воєнного стану в 2023 році*:

VIII. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ВСТАНОВЛЕНИХ АНТИКОРУПЦІЙНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ НОРМ ПОВЕДІНКИ, ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ТА ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З КОРУПЦІЄЮ

Кримінальна відповідальність

Корупційними злочинами вважаються злочини:

Зловживання владою – це умисне використання службовою особою владних повноважень всупереч інтересам служби.

Зловживання службовим становищем – використання службовою особою, яка не має владних повноважень, службових повноважень всупереч інтересам служби.

Покарання за вказаний вид правопорушень варіюється залежно від конкретного його складу в межах від штрафу без зазначення його нижньої межі аж до позбавлення волі строком до 15 років.

У більшості кримінальних корупційних правопорушень санкцією статті передбачено додаткове покарання у вигляді позбавлення права обіймати

певні посади чи займатися певною діяльністю, максимальний строк якого за окремі злочини встановлено до 10 років, та/або конфіскації майна.

Адміністративна відповідальність

Цей вид юридичної відповідальності застосовують лише до правопорушень, пов'язаних з корупцією, тоді як застосування його до корупційних правопорушень не передбачено.

Адміністративними правопорушеннями, пов'язаними з корупцією, визнаються правопорушення, зазначені у Главі 13-А Кодексу України про адміністративні правопорушення. Тобто, це правопорушення, в яких немає ознак корупції, проте вони порушують встановлені Законом «Про запобігання корупції» заборони та обмеження.

До всіх без винятку правопорушень, пов'язаних з корупцією, підлягає застосуванню адміністративне стягнення у вигляді штрафу, мінімальний розмір якого варіюється від 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян до 2500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Більшість санкцій цих статей передбачає також застосування до порушника додаткового виду адміністративного стягнення у вигляді конфіскації грошей (винагороди, доходу), одержаних внаслідок адміністративного правопорушення, та/або позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю строком на 1 рік.

Дисциплінарна відповідальність

Застосування такого виду юридичної відповідальності, як дисциплінарна, згаданим вище Законом України «Про запобігання корупції» передбачене як до корупційних, так і до пов'язаних з корупцією правопорушень.

В Україні немає єдиного кодифікованого нормативно-правового акта, який передбачав би процедуру притягнення особи, зокрема такої, яка вчинила корупційне чи пов'язане з корупцією правопорушення, до дисциплінарної відповідальності.

Дисциплінарну відповідальність військовослужбовці Збройних Сил України можуть нести за порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції».

Відповідно до частини другої статті 65-1 Закону «Про запобігання корупції», особа, яка вчинила корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією, однак судом не застосовано

до неї покарання або не накладено на неї стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, що пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.

Відомості про накладення дисциплінарного стягнення за вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення вносяться до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, протягом трьох робочих днів з дня надходження до Національного агентства з питань запобігання корупції від кадрового органу військової частини завіреної в установленому порядку паперової копії наказу про накладення дисциплінарного стягнення.

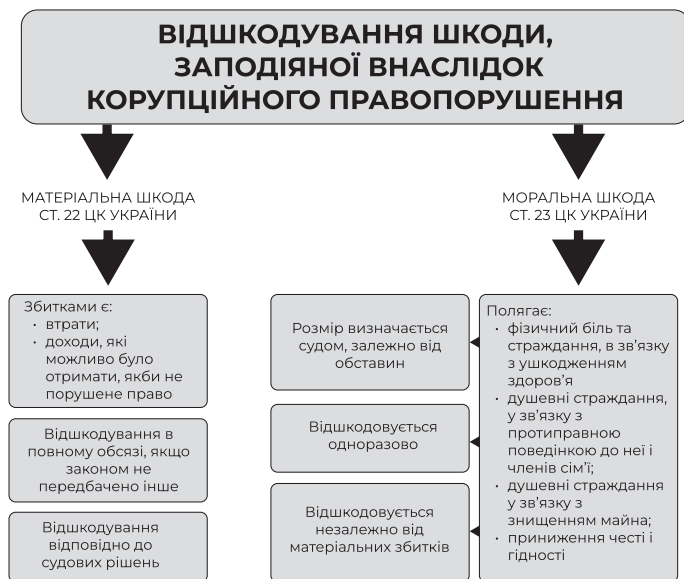
Крім того, може бути встановленим порядком притягнута до дисциплінарної відповідальності особа, яка порушує встановлені антикорупційним законодавством морально-етичні норми поведінки.

Військова (цивільна) посадова особа, яка контролює або керує іншими посадовими особами, має відповідати за те, щоби вони дотримувалися положень Кодексу.

Цивільно-правова відповідальність

Цивільно-правова відповідальність за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень настає відповідно до Цивільного кодексу України у разі, коли вони призвели до негативних цивільно-правових наслідків (заподіяння матеріальної чи моральної шкоди).

Питання щодо притягнення особи до цивільно-правової відповідальності за корупційні правопорушення вирішується у судовому порядку.

З урахуванням положень ст. 61 Конституції України, слід зауважити, що до особи, винної в учиненні корупційного чи пов'язаного з корупцією правопорушення, може бути одночасно застосовано кілька видів відповідальності за те саме діяння, але за винятком поєднання кримінальної та адміністративної відповідальності, оскільки два останні види мають однакову юридичну природу.

ІХ. ВПРОВАДЖЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА СКОРОЧЕННЯ КОРУПЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ДІЯЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Наслідки корупції в збройних силах

Розглянемо наслідки корупції в збройних силах, які ми умовно розподілили на окремі категорії:

Привласнення приватними особами частини обмежених державних ресурсів

Корупція відволікає ресурси, необхідні державі для отримання певного покоління оборонних спроможностей або підвищує їх фактичну вартість, та зменшує можливості держави, пов'язані з участю її збройних сил у військових операціях, спрямованих на посилення безпеки відповідної країни.

Обмеження боєздатності збройних сил

Корупція має дуже серйозний негативний вплив на боєздатність військових формувань держави, безпосередньо задіяних у бойових діях. Неможливість отримання потрібних спроможностей не дозволяє військовим підрозділам у повному обсязі та ефективно виконувати свої функції. Використання техніки та обладнання низької якості підвищує ризики для здоров'я та життя військовослужбовців і, таким чином, може привести до зростання людських втрат під час воєнних дій.

Погіршення морально-психологічного стану військовослужбовців та зниження рівня поваги суспільства до військової організації

Навіть епізодичні прояви корупції у військовому секторі заплямовують репутацію всієї військової організації. Випадки корупції можуть негативно впливати на рівень довіри суспільства до армії, а також на загальний імідж збройних сил держави. Коли військовослужбовці або цивільні працівники військової організації дізнаються про корумпованість свого керівництва, це може стати одним із факторів негативного впливу на морально-психологічний стан військового персоналу та подальшого зниження рівня суспільної довіри до власних збройних сил. Це, у свою чергу, не дозволить збройним силам залучати до лав армії достатню кількість якісних людських ресурсів для служби у збройних силах.

Безпосередня загроза безпеці держави та її громадян

Корумпованість збройних сил сприяє утворенню та функціонуванню організованої злочинності.

Загроза базовим принципам існування держави

За умов відсутності прозорості і підзвітності населенню та громадянському суспільству, можна відносно легко організувати відтік коштів з оборонного сектору і перенаправити їх до неофіційних мереж, таким чином підтримуючи функціонування корумпованих можновладців.

Особливості запобігання корупції та підвищення доброчесності в період правового режиму воєнного стану

Запобігання корупції серед військових (цивільних) посадових осіб як процес являє собою систематичну, комплексну, узгоджену діяльність вищих органів держави, органів військового управління, спеціалізованих антикорупційних та правоохоронних органів, громадськості та медіа, спрямовану на зменшення руйнівного впливу корупційних ризиків та підвищення рівня доброчесності військовослужбовців та інших посадових осіб Збройних Сил України.

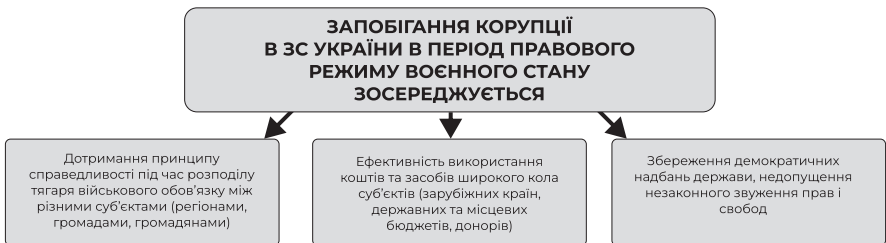
Тривала збройна російська агресія проти України сприяла численним змінам організації військового управління. Трансформація пріоритетів та критеріїв оцінювання управлінських дій мала своїми наслідками переоцінку векторів антикорупційної діяльності та визначення першочергових кроків зниження корупційних ризиків. Проблеми запобігання та протидії

корупційним правопорушенням розглядаються нині у системному зв'язку з ефективністю відсічі збройній агресії противника.

Запобігання корупції серед військових (цивільних) посадових осіб у період правового режиму воєнного стану має своїми невід'ємними умовами:

Запобігання корупції в Збройних Силах України в період правового режиму воєнного стану є соціальною проблемою, яка концентрується навкруги відповідей на три основні питання:

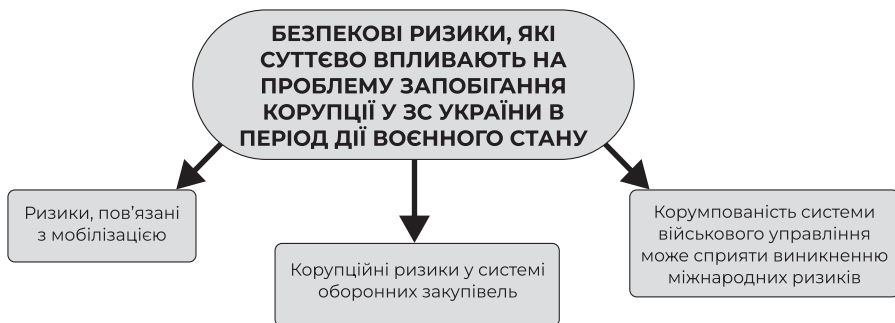
Факторами, які ускладнюють вирішення проблеми запобігання корупції в органах військового управління на соціальному рівні, є:

- високий рівень соціальної ентропії, притаманний веденню бойових дій;
- суперечність між проголошенням державою в Основному Законі цінності людського життя і легітимізованою вимогою віддати це життя для захисту держави та суспільства.

Безпекові ризики, які впливають на проблему запобігання корупції у Збройних Силах України

На безпековому рівні проблема запобігання корупції в органах військового управління може бути розглянута як сукупність ризиків, які деструктивно впливають на відносини у Збройних Силах України.

Якщо підходити до проблеми безпекових ризиків на основі аналізу трендів, то можна виокремити наступні чутливі сфери:

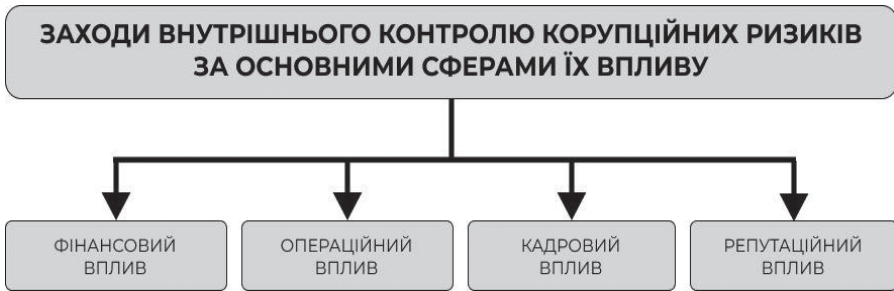
Внутрішній контроль як ефективний засіб запобігання корупції

Дієвий механізм боротьби з корупцією передбачає формування системи управління корупційними ризиками, яку необхідно розглядати як складову внутрішнього контролю.

Управління ризиками здійснюється з метою визначення та оцінки ризиків для найбільш раннього виявлення можливих порушень та недоліків, неефективного використання ресурсів, під час виконання установами функцій, процесів та операцій.

Корупційні ризики – це сукупність правових, організаційних та інших факторів і причин, які заохочують осіб до скоєння корупційних правопорушень під час виконання ними функцій держави («Порядок організації в системі МО України внутрішнього контролю та управління ризиками», затверджений наказом МОУ від 02.04.2019 № 145).

Процес визначення заходів внутрішнього контролю корупційних ризиків необхідно починати з пріоритетних ризиків, які потребують негайного запровадження заходів:

Фінансовий вплив. Наявність прямих контактів з потенційним постачальником може породжувати корупційні вчинки відповідальною посадовою особою, що може призвести до завищення вартості товарів, робіт послуг, за домовленістю з постачальником через фінансовий інтерес відповідальної особи.

Операційний вплив. Відсутність розподілу відповідальності за фальсифікацію інформації про експлуатаційні та вартісні характеристики матеріальних ресурсів, низький рівень фактичного контролю може призвести до корупційних вчинків з метою привласнення окремих видів матеріальних ресурсів.

Кадровий вплив. Формальний підхід до проведення конкурсних процедур та тиск керівництва або інших зацікавлених осіб у процесі добору кадрів може призвести до обіймання посади особою, яка не володіє необхідними професійними компетенціями (зарахування на посаду близьких осіб).

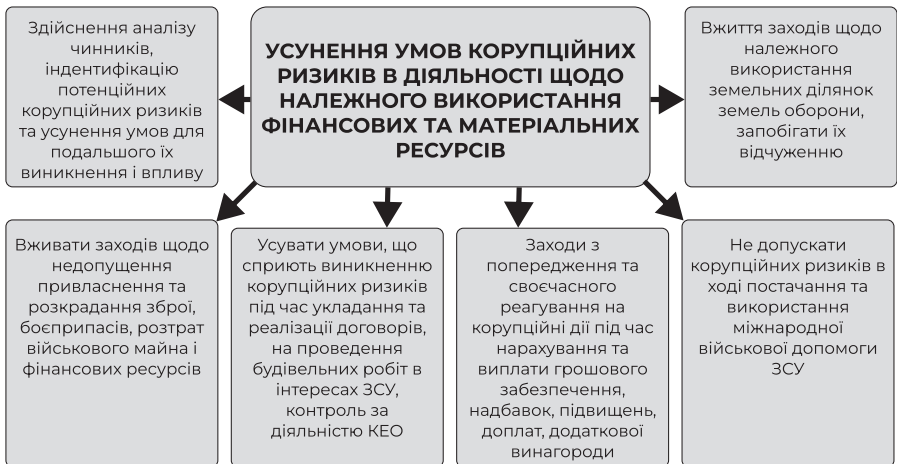
Репутаційний вплив. Існування фактів корупції у великих масштабах може призвести до втрати довіри з боку громадськості та важливих партнерів на центральному та міжнародному рівні (встановлення додаткових заборон і обмежень чи створення надмірних обтяжень для одержувачів послуг, партнерів установи з метою вимагання неправомірної вигоди).

Заходи внутрішнього контролю при управлінні ризиками включають:

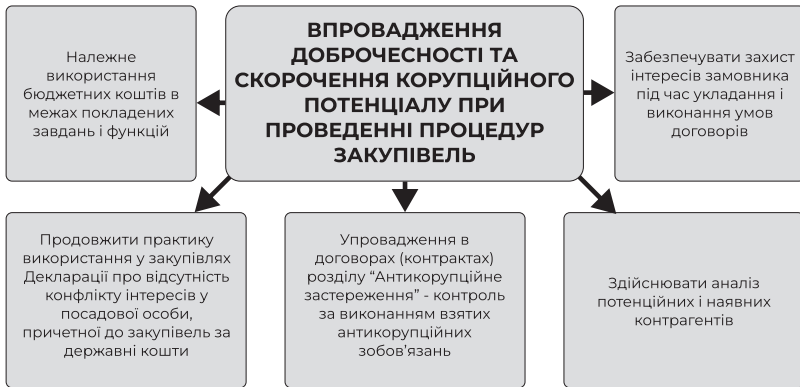
Питання впровадження доброчесності та скорочення корупційного потенціалу в діяльності щодо належного використання фінансових і матеріальних ресурсів

В діяльності щодо належного використання фінансових і матеріальних ресурсів, спрямованих на виконання завдань оборони держави в умовах воєнного стану, усунення умов для виникнення корупційних ризиків необхідно:

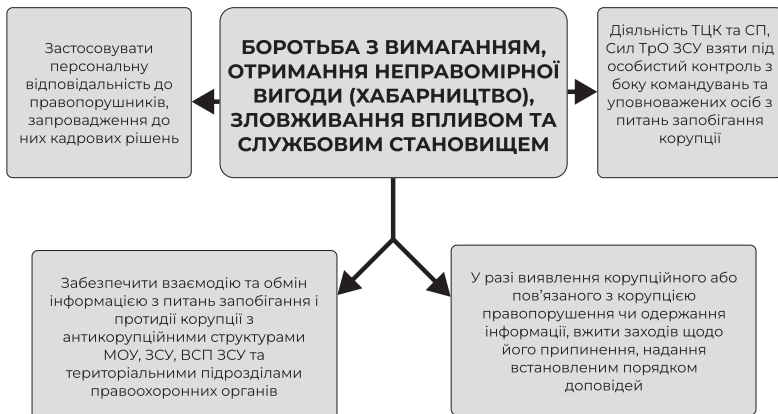
Питання впровадження доброчесності та скорочення корупційного потенціалу в діяльності щодо проведення процедур закупівель

Запобігання корупційним ризикам в проведенні процедур закупівель передбачає:

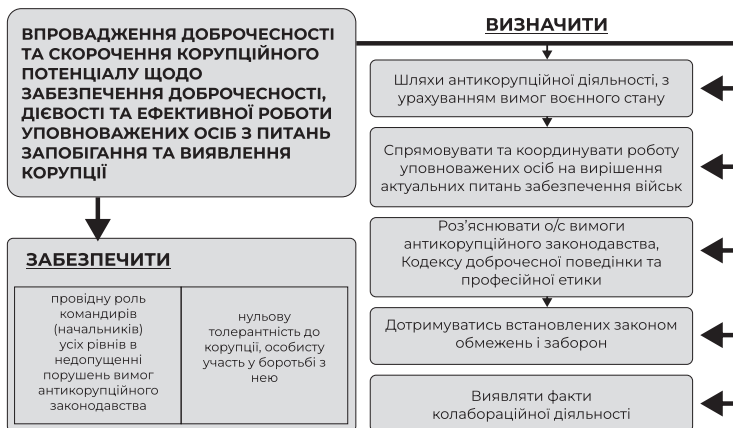
Питання впровадження доброчесності та скорочення корупційного потенціалу у боротьбі з вимаганням, отриманням неправомірної вигоди (хабарництвом), зловживанням впливом та службовим становищем

У боротьбі з вимаганням, отриманням неправомірної вигоди (хабарництвом), зловживанням впливом та службовим становищем основну увагу приділяти таким діям:

Впровадження доброчесності та скорочення корупційного потенціалу за напрямом щодо забезпечення доброчесності, дієвості та ефективної роботи уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції

В умовах дії режиму воєнного стану за даним напрямком забезпечити:

Зменшення корупційних ризиків в питаннях забезпечення житлом військовослужбовців та при його розподілі

Антикорупційна стратегія до 2025 року наголошує на проблемі зловживання під час забезпечення житлом військовослужбовців.

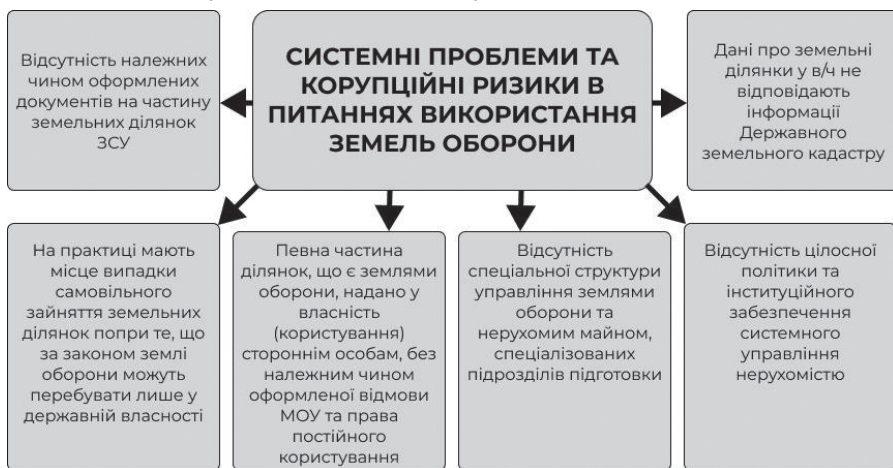
Експерти НАЗК пропонують Міністерству оборони України наступне:

Зменшення корупційних ризиків в питаннях використання земель оборони

Враховуючи постійно зростаючу вартість землі, незалежно від її цільового призначення, та великий ажіотаж навколо питання приватизації землі, ця сфера стала однією з найбільш корумпованих в Україні.

За даними 145 аудитів, у Міноборони в 2014-2023 роках було втрачено 259 будівель і 278 земельних ділянок. Для порівняння, це кілька десятків тисяч тон дизпалива. Серед системних проблем та корупційних ризиків в питаннях використання земель оборони необхідно зазначити такі:

Для зменшення корупційних ризиків вважається за доцільне:

- ♦ внести зміни до Закону України «Про використання земель оборони»: доповнити ст. 2 «Правовий режим земель оборони» нормами щодо права власності на ці землі з метою врегулювання питань володіння, користування і розпорядження земельними ділянками;
- ♦ вилучити ч.2. ст.4 «Використання земель оборони в господарських цілях», яка на сьогодні дає можливість здійснювати житлову забудову на землях оборони без зміни їх цільового призначення;
- ♦ Міноборони спільно з Держгеокадастром провести інвентаризацію земель оборони на всій території України;
- ♦ зупинити прийняття рішень про вчинення будь-яких дій Міністерством оборони, місцевими органами виконавчої влади та місцевого самоврядування як суб'єктів управління об'єктами державної власності

щодо розпорядження землями оборони, на період та до завершення інвентаризації земель оборони;

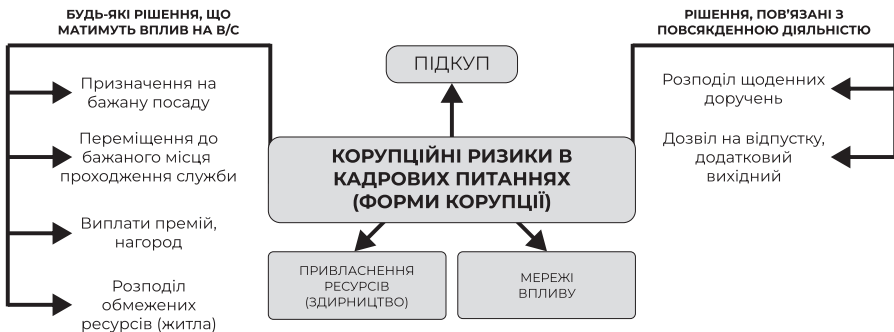
- ♦ розробити та ухвалити Порядок надання земельних ділянок військовим частинам під військові та інші оборонні об'єкти;
- ♦ актуалізувати Положення про порядок надання в користування земель (земельних ділянок) для потреб Збройних Сил України та основні правила користування наданими землями, враховуючи чинний Земельний кодекс України;
- ♦ забезпечити кваліфікованими спеціалістами (зокрема, інженерами землевпорядниками), які будуть організаційно супроводжувати та систематизувати роботу із землями оборони, управління обліку, землеустрою та використання земель оборони Головного КЕУ ЗСУ;
- ♦ визначити моделі роботи Міністерства оборони України щодо забезпечення державної реєстрації права власності на земельні ділянки, які знаходяться у користуванні державних підприємств, що перебувають у сфері управління Міноборони, в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, зберігаючи індивідуальний підхід та детально вивчаючи кожну ситуацію окремо;
- ♦ Міністерству оборони України спільно з Держгеокадастром нанести контури меж земельних ділянок Міноборони на публічну кадастрову карту та забезпечити ефективний обмін інформацією про межі земельних ділянок між Держгеокадастром та міністерством, в тому числі на підставі актів про право постійного користування земельною ділянкою старого зразка;
- ♦ узгодити облікові дані та розпочати створення єдиної геопросторової бази даних земельних ділянок користувачів Збройних Сил України та Міністерства оборони України сумісної з існуючими базами Державного земельного кадастру та містобудівними кадастрами.

Питання впровадження доброчесності та скорочення корупційного потенціалу щодо військової кадрової політики

Кадрове забезпечення – комплекс заходів, спрямованих на забезпечення Збройних Сил України кадрами відповідно до потреб мирного і воєнного часу.

Корупційні ризики в кадрових питаннях

Посадовці, які відповідають за прийняття кадрових рішень, мають величезні можливості для корупції, незалежно від того, чи вони представляють військову командну вертикаль, чи займають посади в спеціалізованих кадрових управліннях.

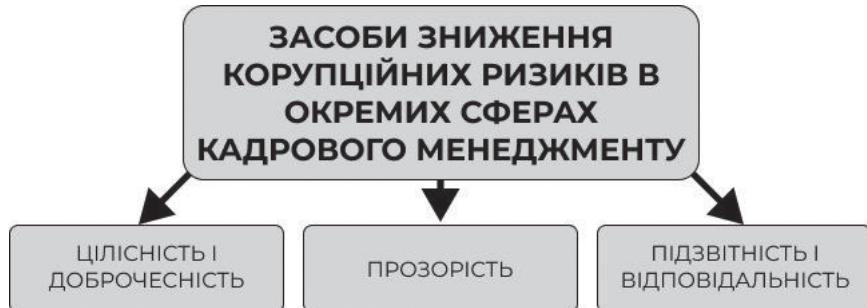
Привласнення ресурсів/здирицтво. Посадовці, які мають повноваження з надання та розподілу матеріальних благ та інших ресурсів, наприклад, заробітної плати військовослужбовців, харчів, обмундирування чи житла, мають можливість привласнити якусь частину з цих благ або ресурсів. Іноді це відбувається у вигляді простого ненадання благ чи ресурсів тим, кому вони призначені, але частіше за все для цього використовуються різні шахрайські схеми.

Підкуп. Посадові особи, які мають повноваження з прийняття позитивних кадрових рішень, можуть отримувати (або очікувати отримання) винагороди з боку осіб, на користь яких приймається рішення. У системах, які працюють за іншими принципами, підкуп посадової особи частіше за все застосовується як засіб для отримання – через порушення або в обхід встановлених правил і процедур – вигідного рішення.

Мережі впливу – один із різновидів хабарництва, який нерідко йде поруч з ним. Підкуп може здійснюватися не тільки у грошовій формі, але й у вигляді інформації, послуг або впливу.

Ризики та засоби їх зниження в окремих сферах кадрового менеджменту

Кожний з етапів циклу кадрового менеджменту характеризується різними корупційними ризиками та схемами, для боротьби з якими існують свої засоби.

Цілісність і добросовісність:

- ✓ визначення існуючих/перспективних кадрових потреб;
- ✓ стратегічне планування діяльності та розвитку людських ресурсів;
- ✓ кадровий менеджмент;
- ✓ атестаційні комісії;
- ✓ статистика/оцінка;
- ✓ командири як головні користувачі послуг кадрової системи.

Прозорість:

- ✓ кадрові потреби мають бути чітко визначеними та добре зрозумілими для всіх учасників кадрової системи;
- ✓ необхідність забезпечення високих стандартів прозорості на рівні окремого військовослужбовця.

Підзвітність і відповідальність:

- ✓ підзвітність і відповідальність командирів частин (підрозділів) перед кадровими органами вищого рівня за кадрові рішення, які вони приймають в межах своїх повноважень;
- ✓ підзвітність і відповідальність головних кадрових органів МОУ та Збройних Сил України перед Міністром оборони України, Головнокомандувачем Збройних Сил України;
- ✓ підзвітність і відповідальність Міністра оборони України перед парламентом держави та суспільством.

Впровадження аспектів доброчесності військової кадрової політики

Аспекти доброчесності впроваджено в Концепцію військової кадрової політики в системі Міністерства оборони України на період до 2028 року, затверджену наказом Міністерства оборони України від 27.10.2023 року № 637.

Так, документ визначає стратегічне бачення розвитку військової кадрової політики у сфері оборони впродовж наступних п'яти років — як під час дії воєнного стану, так і у мирний час.

Пунктом 1.2 Концепції визначено *потреби* в удосконаленні військової кадрової політики, серед яких:

- ♦ подальше впровадження демократичного цивільного контролю у Збройних Силах України, підвищення ролі громадянського суспільства в управлінні ЗС України;
- ♦ необхідність формування у військовослужбовців Збройних Сил України культури нульової толерантності до корупції.

Пунктом 1.3 Концепції визначено основні *принципи* військової кадрової політики:

- ♦ верховенство права, демократизм і гуманність, людиноцентричність, повага до людини, її конституційних прав і свобод;
- ♦ ефективність, інноваційність, оперативність, адаптивність, підзвітність і відповідальність;

- ♦ збалансованість, оптимальне поєднання інтересів ЗС України та конкретної особи.

Разом з тим, серед *проблем* військової кадрової політики:

- ♦ наявність корупційних ризиків в роботі ТЦК та СП і ВЛК під час проведення заходів загальної мобілізації, пов'язаних з недосконалістю системи військового обліку людських мобілізаційних ресурсів, визначенням придатності громадян за станом здоров'я до проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, наданням їм відстрочки або повним звільненням від призову;
- ♦ наявність непоодиноких випадків необ'єктивного прийняття кадрових рішень окремими командирами (начальниками) щодо просування по службі, переміщення та призначення на посади підлеглих військовослужбовців;
- ♦ відсутність відомчих нормативно-правових актів щодо визначення порядку проведення перевірок посадових осіб на доброчесність та періодичних психофізіологічних досліджень із застосуванням поліграфа персоналу, що не сприяє ефективному попередженню та виявленню корупційних, інших правопорушень у сфері службової діяльності;
- ♦ відсутність дієвих зрушень щодо впровадження у військових частинах та органах військового управління нового стилю керівництва і управління на основі західної культури взаємовідносин між керівниками та підлеглими та змін у ментальності (способі мислення) військовослужбовців відповідно до європейських морально-етичних цінностей.

Концепцією визначено цілі, завдання, очікувані результати та показники результативності за основними напрямками розвитку військової кадрової політики, в тому числі з питань забезпечення доброчесності та нетерпимості до корупції, а саме:

Управління персоналом

Ціль 1. Створення ефективної, побудованої за принципами НАТО системи управління кар'єрою військовослужбовців за військовим званням. Забезпечення прозорого і доброчесного підбору, розстановки, присвоєння чергових військових звань та призначення на посади військовослужбовців.

Очікувані результати:

- забезпечити професіоналізм, справедливість, об'єктивність, людино-центричний та індивідуальний підходи у роботі з військовослужбовцями, своєчасність і доцільність прийняття управлінських (кадрових) рішень

та прогнозування їх наслідків, прозорість та добросовісність процедур підбору, присвоєння чергових військових звань та призначення на посади військовослужбовців;

- покласти в основу управління кар'єрою військовослужбовців меритократичний і рейтинговий принципи;
- забезпечити організацію та проведення перевірки добросовісності кандидатів на посади керівного складу в Міністерстві оборони та ЗС України шляхом здобуття об'єктивних даних щодо недотримання особою встановлених правил етичної поведінки, правових норм та обмежень, передбачених Законом України «Про запобігання корупції», у тому числі за допомогою проведення психофізіологічних досліджень із застосуванням поліграфа, а також періодичних психофізіологічних досліджень із застосуванням поліграфа для особового складу, який перебуває на посадах, з метою підвищення рівня добросовісності, забезпечення кадрової безпеки, попередження та виявлення корупційних та інших правопорушень у сфері службової діяльності.

Показники результативності:

- довіра до системи управління персоналом серед військової спільноти та громадськості;
- забезпечено добросовісність, сформовано нетерпимість до корупції та розуміння невідворотності відповідальності за корупційні правопорушення під час просування по службі військовослужбовців, присвоєння їм військових звань та призначення на вищі посади;
- проводиться періодичний перегляд та оцінювання корупційних ризиків у сфері управління персоналом.

Гуманітарне забезпечення персоналу

Ціль 4. Впровадження нової культури взаємовідносин між командирами та підлеглими.

Завдання (під час дії воєнного стану). Розробити та впровадити оновлені принципи і підходи щодо взаємовідносин між командирами та підлеглим особовим складом.

Очікувані результати. Сформовано позитивний імідж та підвищено авторитет Збройних Сил України у суспільстві.

Показники результативності:

- військовослужбовці здійснюють самокритичний аналіз своєї поведінки та вчинків; постійне підтримання командирами (начальниками)

військової дисципліни у військових колективах;

- справедливе застосування ними заохочень та дисциплінарних стягнень відносно особового складу є постійною практикою.

Питання доброчесності в контексті участі в міжнародних військових операціях (місіях)

Корупція не лише деморалізує миротворців, але й знижує довіру до національних та інтернаціональних миротворчих зусиль.

Корупційні ризики під час місій та операцій

- ♦ місії та операції зазвичай проводяться в дуже складних та нестійких середовищах, часто протягом тривалого періоду часу – ці середовища, переважно, вже страждають від ендемічної корупції;
- ♦ деякі співробітники місії самі можуть бути схильними до корупції, тобто вразливості, яка може ще більше загостритись у середовищі, що сприяє корупції;
- ♦ недостатньо чіткі критерії та недостатня прозорість процедур вибору персоналу до відрядження, зокрема, коли виплати під час відрядження у декілька разів вищі, ніж звичайна платня;
- ♦ процедури закупівель проводяться за набагато коротший час, без належного тендерного процесу.

Як обмежити корупційні ризики в місіях та операціях?

Обізнаність – забезпечити переконання в тому, що кожен, хто бере участь у місії, усвідомлює важливість цих заходів та наслідки, які дозволяють корупції процвітати, переваги системи без корупції;

Запобігання – антикорупційні заходи повинні бути запроваджені з самого початку, на етапах визначення задуму та планування. Підготовка з питань боротьби з корупцією має вирішальне значення на всіх рівнях, антикорупційні тренінги повинні проводитися до та під час розгортання;

Контроль – існує цілий ряд інструментів, які можуть бути використані для сприяння етичній поведінці та обмеження корупції, наприклад, відкриті і конкурсні торги, кодекси поведінки, договірні зобов'язання, моніторинг та оцінка ефективності;

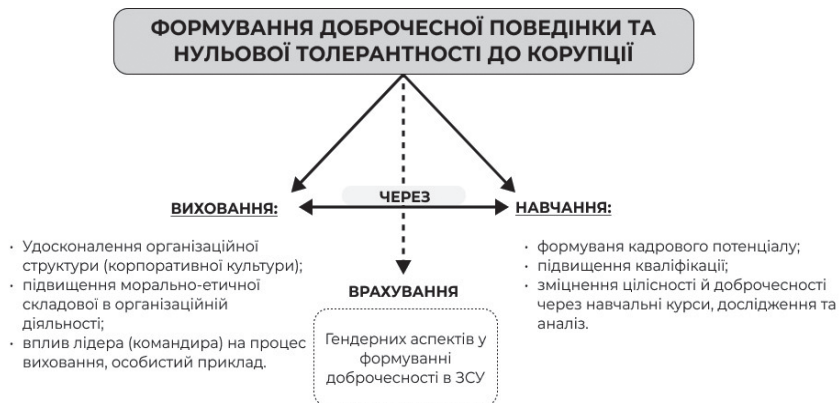
Нагляд, прозорість, підзвітність – є фундаментальними елементами, які дозволяють виявити, обмежити та запобігти корупції. Механізми нагляду та моніторингу повинні працювати протягом усього процесу: до, під час та після розгортання;

Зобов'язання – незалежно від того, наскільки складною є обстановка в районі проведення операції, на певному етапі необхідно зробити крок, спрямований на протидію корупції. У цьому контексті ставлення керівництва до питання важливості антикорупційних дій для досягнення успіху місії має вирішальне значення для збереження зацікавленості та утримання цієї проблеми серед пріоритетів порядку денного.

Х. ФОРМУВАННЯ ДОБРОЧЕСНОЇ ПОВЕДІНКИ ТА НУЛЬОВОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ ДО КОРУПЦІЇ

Складові формування доброчесної поведінки та нульової толерантності до корупції

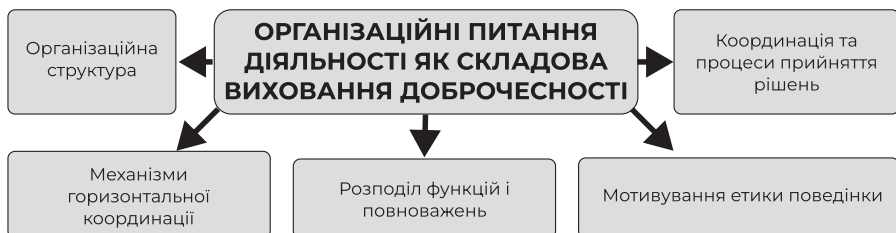
Спрощено процес формування доброчесної поведінки та нульової толерантності до корупції можна передати наступною схемою:

Організаційні питання (корпоративна організаційна культура) як складова виховання доброчесності

Категорії *етика*, *доброчесність* та *антикорупція* є взаємопов'язаними і разом складають елементи корпоративної (організаційної) культури військової (цивільної) посадової особи.

Організаційні питання мають великий вплив на спроможність працівників організації протистояти корупційному ризику або, навпаки, на їх вразливість до корупційного ризику, а також на успіх діяльності з будування цілісності й виховання доброчесності.

Організаційна структура є найбільш помітною характеристикою організації, незалежно від якої необхідно забезпечити чіткий розподіл функцій та повноважень. Це допоможе уникнути небажаних колізій чи конфліктів, особливо на рівні керівництва – групи осіб, які, з відомих причин, часто конкурують між собою та захищають свої власні “ексклюзивні” функції й повноваження.

Раціональний розподіл функцій і повноважень є ефективним інструментом будівництва цілісності й виховання доброчесності, оскільки до процесів прийняття рішень залучаються різні зацікавлені сторони, кожна з яких відповідає за конкретний напрямок діяльності та має власне коло повноважень, таким чином створюється система природних стримувань і противаг.

Механізми горизонтальної координації – мають забезпечувати різних зацікавлених гравців можливостями для доступу до однієї й тієї ж інформації, здійснення оцінок з точки зору власного напрямку діяльності та їх відкритого обговорення з метою вироблення ефективних “вертикальних” рішень.

Процес прийняття рішень – учасники процесів прийняття рішень мають бути добре відомими, тобто кожне конкретне рішення має чітко асоціюватися з конкретною особою, яка його приймала

Мотивування етичної поведінки – це комплекс механізмів позитивного “відгуку”.

Професійний етикет як засіб протистояння корупційному ризику

Професійний етикет - це загальноприйняте (або декларативно встановлене) правило соціальної поведінки під час професійного спілкування у конкретній організації.

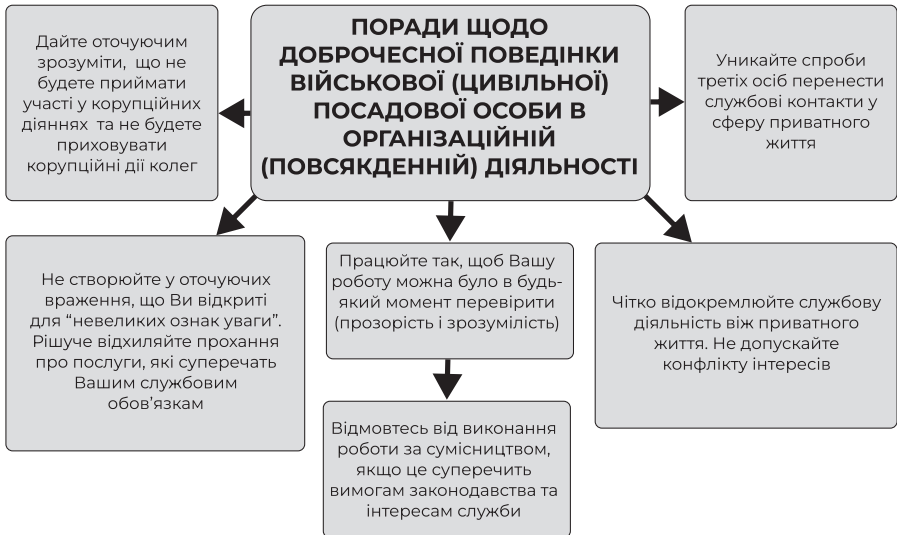
Правила, стандарти поведінки посадової особи – це конкретні інструкції про те, як військові (цивільні) посадові особи повинні діяти, щоб їхня поведінка відповідала їхньому соціальному та правовому статусу.

Стандарти морально-етичної складової в організаційній діяльності:

Поради щодо доброчесної поведінки в організаційній діяльності військової (цивільної) посадової особи

Доброчесність – це Ваша репутація та імідж військової частини (підрозділу). Станьте прикладом нетерпимості до проявів корупції.

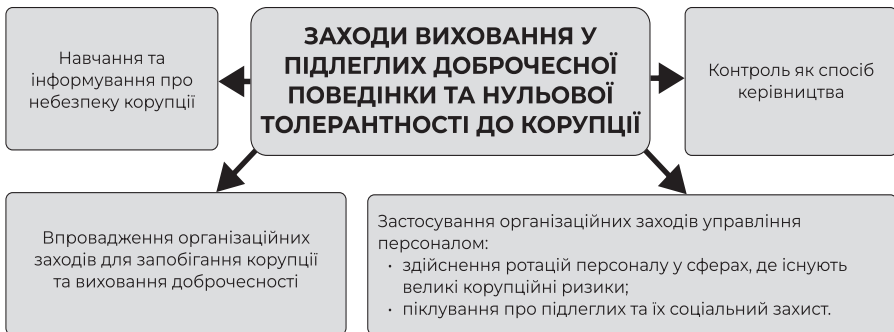

Роль командира (начальника) стосовно формування у підлеглих доброчесної поведінки та нульової толерантності до корупції

Командир (начальник) має бути прикладом для своїх підлеглих. Його поведінка і увага мають велике значення для запобігання корупції.

Активність і далекоглядність у сфері керівництва та контролю за підлеглими, особлива увага чіткому розподілу сфер відповідальності, прозорості завдань підлеглими та забезпеченню належного контролю – важлива сторона корпоративної (організаційної) культури керівника.

Заходи виховання у підлеглих доброчесної поведінки та нульової толерантності до корупції, що має здійснювати командир (начальник):

Навчання та інформування про безпеку корупції – обговорення у колективі питань, пов'язаних із заборонаю незаконних винагород та подарунків, інших корупційних проявів, негативної етичної поведінки.

Впровадження організаційних заходів для запобігання корупції та виховання доброчесності:

- ♦ чітке визначення кола завдань підлеглим;
- ♦ обмеження сфери прийняття рішень підлеглими;
- ♦ забезпечення прозорості структури повноважень;
- ♦ особлива увага напрямкам роботи, де існують підвищені корупційні ризики;
- ♦ створення "прозорих офісів» для прийому відвідувачів, супровід окремих співробітників іншими службовцями на зустрічі.

Застосування новітніх організаційних заходів управління персоналом:

- ♦ зміна робочих місць співробітників або приміщень, у яких вони постійно працюють;
- ♦ діалог з підлеглими – перший крок до піклування про них;
- ♦ звернення уваги на робочі та приватні проблеми своїх підлеглих;
- ♦ запобігання призначенню осіб з фінансовими проблемами на посади з високими корупційними ризиками.

Контроль як спосіб керівництва:

- ♦ оптимізувати контроль за виконавською дисципліною;
- ♦ уникати відокремлення працівників або їх переходу на повністю автономний режим роботи;
- ♦ приділяти особливу увагу проявам ознак корупції;
- ♦ проводити періодичну перевірку дотримання процедур щодо прийняття рішень та їх виконання;
- ♦ підвищувати кваліфікацію та поінформованість підлеглих щодо запобігання корупції та виховання доброчесності.

Гендерні аспекти у формуванні доброчесності у Збройних Силах України

Порядок денний Цілей сталого розвитку ООН (ЦСР) на період до 2030 року визначає гендерну рівність і розширення прав і можливостей жінок та зменшення корупції й хабарництва в усіх його формах як окремі цілі. Для того, аби досягти ЦСР, багато країн з метою покращити загальне розуміння складного взаємозв'язку корупції та гендеру висувують питання про роль жінок у боротьбі з корупцією як одну з важливих видів діяльності.

Важливо, щоб і чоловіки, і жінки брали участь у процесі прийняття антикорупційних рішень. Так, Порядок денний “Жінки, мир і безпека” спрямований на розширення участі жінок у процесі прийняття рішень, розширення прав жінок. Тому важливо враховувати гендерні аспекти в проведенні політики формування доброчесності, що забезпечить додаткову підтримку пріоритетам НАТО стосовно виконання резолюції Ради безпеки ООН №1325 та подальших резолюцій щодо жінок, миру й безпеки.

Гендерні аспекти в проведенні політики формування доброчесності:

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ В ПРОВЕДЕННІ ПОЛІТИКИ ФОРМУВАННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ

ПРАВОВИЙ АСПЕКТ:

- рівність прав жінок і чоловіків у ЗСУ;
- проведено ряд навчальних заходів та фахову підготовку кадрів з питань порядку денного "Жінки. Мир. Безпека";
- удосконалено систему захисту жінок і дівчат, які постраждали від конфлікту.

У МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОМУ АСПЕКТІ:

- підвищення рівня участі жінок в прийнятті рішень знижує рівень корупції;
- досвід жінки в/с дає можливість більш критично сприймати корупцію, сприяти впровадженню доброчесної поведінки;
- точка зору жінок є важливою складовою посилення прозорості, підзвітності, доброчесності;
- вплив гендерної політики на вирішення соціальних проблем у ЗСУ (обмеження масштабів корупції)

ЦІНІСНИЙ АСПЕКТ:

- жінки в/с чутливі до соціальних сигналів, менш схильні до конкурування, більш схильні до співробітництва;
- сповідують гнучкіші етичні стандарти;
- в більшій мірі утримуються від поведінки, що порушує норми через страх відповідальності;
- в меншій мірі схильні до корупційних діянь за наявності контролю.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ АСПЕКТ:

- забезпечення прозорих рамок управління діяльністю ЗСУ, як військовослужбовців чоловіків, так і жінок;
- створення гендерно чутливого середовища у ЗСУ, позбавлення дискримінації.

За останні десять років було досягнуто значного прогресу в інтеграції питань "Жінки, мир і безпека" в робочі механізми НАТО щодо доброчесності в країнах-членах. НАТО безпосередньо займається гендерним аспектом у вихованні доброчесності. Програма з виховання доброчесності інтегрувала гендерний підхід у свою методологію і розробку практичних інструментів. Також гендерний баланс завжди враховується при розгортанні мобільних груп та експертів з виховання доброчесності. Конференції та семінари використовуються в якості можливостей для підвищення обізнаності та розширення участі в контексті важливості гендерного підходу в рамках програми з ВД.

Формування кадрового потенціалу антикорупційної інфраструктури у Збройних Силах України

З метою забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців за напрямком запобігання та виявлення корупції перелік військово-облікових спеціальностей доповнено новою спеціальністю такого змісту (*пункт 4.1 Візії Управління з питань запобігання та виявлення корупції ЗС України*):

Запобігання та виявлення корупції	На посадах спеціалістів в органах військового управління, військових частинах (підрозділах), установах, ВВНЗ та ВНП ЗВО	Офіцери інших ВОС, після проведення відповідної підготовки

Навчання здійснюється на базі одного з вищих військових навчальних закладів чи у військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти за замовленням Управління з питань запобігання та виявлення корупції Збройних Сил України.

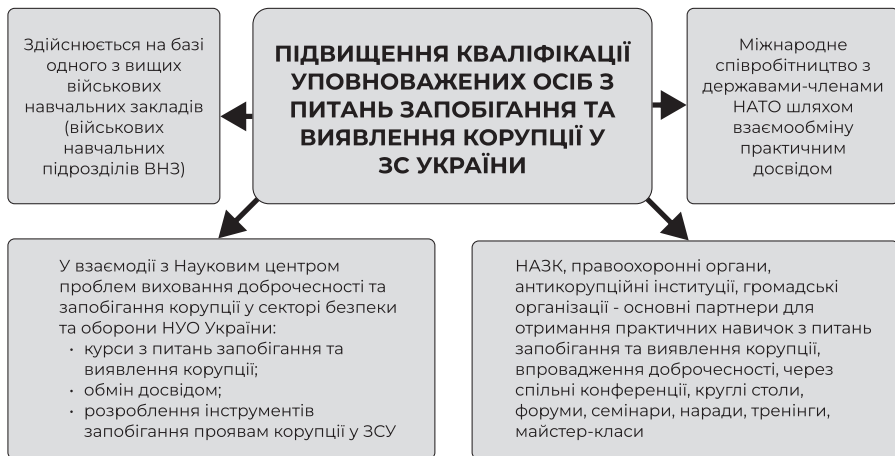
Формування системи підготовки фахівців для антикорупційної інфраструктури є поетапним (*пункт 4.4 Візії Управління з питань запобігання та виявлення корупції ЗС України*):

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

- ➔ До 1 липня 2024 року - запровадити нову ВОС "Запобігання та виявлення корупції"
- ➔ До 1 вересня 2024 року - визначити ВВНЗ чи військовий навчальний підрозділ ЗВО, що буде здійснювати підготовку фахівців
- ➔ До 1 березня 2025 року - розробити та затвердити освітню програму за напрямком ВОС
- ➔ До 1 вересня 2025 року - перший набір на денну форму навчання освітнього рівня "магістр"
- ➔ 1 вересня 2029 - перший набір на денну форму навчання освітнього рівня "бакалавр"

Підвищення кваліфікації уповноважених осіб з питань запобігання та виявлення корупції у Збройних Силах України

Система Підвищення кваліфікації уповноважених осіб з питань запобігання та виявлення корупції у Збройних Силах України включає (пункти 5.1-5.3 Візії Управління з питань запобігання та виявлення корупції ЗС України):

Зміцнення цілісності й доброчесності через навчальні курси, дослідження та аналіз

До навчальних і дослідницьких програм таких науково-освітніх закладів, як Національний університет оборони України, Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого і Науковий центр проблем виховання доброчесності та запобігання корупції в секторі безпеки і оборони Національного університету оборони України, включено навчальні курси з питань будівництва цілісності та виховання доброчесності. В ході зазначених заходів також здійснюється узагальнення позитивного досвіду у відповідній сфері та розповсюдження цього досвіду шляхом публікацій у національних виданнях та проведення науково-практичних конференцій і семінарів з відповідної тематики.

XI. КОРИСНА ІНФОРМАЦІЯ ТА КОНТАКТИ КОМУ І ЯК ПОВІДОМЛЯТИ ПРО КОРУПЦІЮ

Кому і як повідомляти про корупцію

Назва органу	Компетенція	Як повідомити
Національне антикорупційне бюро України (НАБУ)	Інформація про корупційне правопорушення містить дані, які можуть бути перевірені детективами НАБУ, та стосується осіб, підслідних НАБУ (ст. 216 Кримінального процесуального кодексу України). Розмір предмета злочину або завданої ним шкоди в п'ятсот і більше разів перевищує розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом на час вчинення злочину (якщо злочин вчинено службовою особою державного органу, правоохоронного органу, військового формування). Інші випадки, передбачені законодавством.	<u>За телефоном</u> 0-800-503-200 (будні дні з 9:00 до 18:00) <u>Письмово</u>, надіславши заяву за адресою: 03035, м. Київ, вул. Дениса Монастирського, 3 <u>Усно</u>, завітавши до громадської приймальні НАБУ за адресою: м. Київ, вул. Дениса Монастирського, 3 <u>В електронному вигляді</u>, використавши форму на офіційному вебсайті НАБУ
Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК)	- Порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» щодо фінансового контролю. - Порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, інших обмежень щодо запобігання корупції. - Порушення вимог Закону України «Про політичні партії в Україні». - Порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції», які пов'язані з організацією роботи із запобігання і виявлення корупції.	<u>За телефоном</u> +38 (044) 200-06-91; факс +38 (044) 200-06-97 <u>Письмово</u>, надіславши заяву за адресою: 01103, м. Київ, бульвар Миколи Міхновського, 28 <u>В електронному вигляді</u>, використавши форму на офіційному сайті

Національна поліція України	Інформація про корупційне правопорушення, яке має ознаки злочинів, підслідних органам Національної поліції України (ст. 216 Кримінального процесуального кодексу України)	<u>За телефоном 102</u> <u>Письмово</u>, звернувшись до відділення поліції за місцем вчинення правопорушення <u>Спеціальна телефонна лінія:</u> 0 800 50 02 02, (044) 254 93 90 (099) 254 93 90, (063) 254 93 90 Засоби <u>електронного зв'язку:</u> upzkpl@police.gov.ua; stop_corruption_central@dis.np.gov.ua <u>офіційний вебсайт</u> facebook.com/STOPKOR.police
Генеральна Прокуратура України	Повідомлення про корупцію	<u>Спеціальна телефонна лінія:</u> (044) 200 76 24 <u>офіційний вебсайт</u> gp.gov.ua/ua/treatment.htm
Служба безпеки України	Повідомлення про факт корупції	<u>Телефон 0 800 501 482</u> Надіслати <u>повідомлення</u> callcenter@ssu.gov.ua
Міністерство оборони України	Повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»	<u>Спеціальна телефонна лінія</u>, за якою приймаються повідомлення про корупційне правопорушення: +38 (044) 271 39 86 Електронна пошта dzvk_mou@post.mil.gov.ua <u>Офіційний вебсайт</u> Міноборони України https://www.mil.gov.ua <u>Письмово</u>, надіславши заяву за адресою: 03168, М. Київ, проспект Повітряних Сил, 6 або скринька “Для кореспонденції”
Міністерство оборони України	Повідомлення щодо колаборантів та факти їх колабораційної діяльності	<u>Електронна пошта</u> e-mail: igk1967@ukr.net
ВСП ЗС України	Повідомлення щодо колаборантів та факти їх колабораційної діяльності	<u>Електронна пошта</u> stopzrada@nazk.gov.ua

Збройні Сили України	Повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»	Гаряча лінія 0442713710 (для повідомлень про корупцію) <u>Електронна пошта</u> uzvk_zs@post.mil.gov.ua
Громадські організації		
«Разом проти корупції»	<u>Телефон</u> +380 97 776 9725 <u>Електронна пошта</u> rpk.ngo@gmail.com <u>Сторінка у Фейсбуці</u> @RazomProtyKorupcii	
Громадська правозахисна організація «Права людини»	<u>Вебсайт</u> http://prava-lyudyny.org/ <u>Електронна пошта</u> info@prava-lyudyny.org	
Transparency International Україна	<u>Вебсайт</u> http://ti-ukraine.org/ <u>Телефон</u> +38 (044) 360 52 42, +38 (0522) 27-27 <u>Електронна пошта</u> info@ti-ukraine.org-54	
Група «Антикорупційна реформа» Реанімаційного пакету реформ	<u>Електронна пошта</u> oleksandrlemenov@gmail.com	

Загальні поняття про корупцію

Корупція – використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.

В чому проявляються корупційні діяння?

- ♦ Зловживання владою або посадовим становищем, перевищення влади або посадових повноважень та інші посадові злочини, що

вчиняються для задоволення корисливих чи інших особистих інтересів або інтересів інших осіб;

- ♦ Розкрадання державного, колективного або приватного майна з використанням посадового становища;
- ♦ Незаконне одержання матеріальних або інших благ, пільг та інших переваг;
- ♦ Одержання кредитів, позичок, допомоги, придбання цінних паперів, нерухомості або іншого майна з використанням пільг чи переваг, не передбачених законодавством або на які особа не має права;
- ♦ Неправомірна вигода (хабарництво);
- ♦ Здійснення безпосередньо та через посередників або підставних осіб підприємницької діяльності з використанням влади чи посадових повноважень, а також пов'язаних з ними можливостей;
- ♦ Сприяння з використанням посадового становища фізичним і юридичним особам у здійсненні ними підприємницької та іншої діяльності з метою незаконного одержання за це матеріальних або інших благ, пільг та інших переваг;
- ♦ Неправомірне втручання з використанням посадового становища у діяльність інших державних органів чи посадових осіб з метою перешкоджання виконанню ними своїх повноважень чи домагання прийняття неправомірного рішення;
- ♦ Використання інформації, одержаної під час виконання посадових обов'язків, у корисливих чи інших особистих інтересах, необґрунтована відмова у наданні відповідної інформації, несвоєчасне її надання, надання недостовірної чи неповної службової інформації;
- ♦ Надання необґрунтованих переваг фізичним або юридичним особам шляхом підготовки і прийняття нормативно-правових актів чи управлінських рішень;
- ♦ Протегування з корисливих або інших особистих інтересів у призначенні на посаду особи, яка за діловими і професійними якостями не має переваг перед іншими кандидатами.

Корупційні діяння можуть бути вчинені також в інших формах, що потребують додаткової кваліфікації відповідно до чинного законодавств.

Перелік корупційних правопорушень, за вчинення яких передбачено кримінальну відповідальність

Відповідно до Кримінального Кодексу України та примітки до статті 45 згаданого Кодексу, корупційними злочинами, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем визнаються правопорушення, передбачені:

<u>Статтю 191</u> - привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.
<u>Статтю 262</u> - викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем.
<u>Статтю 308</u> - Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем.
<u>Статтю 312</u> - викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем.
<u>Статтю 313</u> - викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням.
<u>Статтю 320</u> - порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.
<u>Статтю 357</u> - викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження.
<u>Статтю 410</u> - викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем.
<u>Статтю 210</u> - нецільове використання бюджетних коштів, здійсненню витратів бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням.
<u>Статтю 354</u> - підкуп працівника підприємства, установи чи організації.
<u>Статтю 364</u> - зловживання владою або службовим становищем.

Статтю 364-1 - зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми.
Статтю 365-2 - зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги.
Статтю 368 - прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою.
Статтю 368-3 - підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми.
Статтю 368-4 - (підкуп особи, яка надає публічні послуги)
Статтю 369 - пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі.
Статтю 369-2 - зловживання впливом.

Перелік правопорушень, пов'язаних із корупцією, за вчинення яких передбачено адміністративну відповідальність

Відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення:

Статтю 172-4 - порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності.
Статтю 172-5 - порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків.
Статтю 172-6 - порушення вимог фінансового контролю.
Статтю 172-7 - порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.
Статтю 172-8 - незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень.
Статтю 172-9 - невжиття заходів щодо протидії корупції.

Перелік правопорушень, пов'язаних із корупцією, за вчинення яких може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності (не є виключним)

Відповідно до Закону України “Про запобігання корупції”:

Стаття 19 - неприйняття антикорупційної програми, неподання на погодження антикорупційної програми Національному агентству з питань запобігання корупції.
Стаття 22 - обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища.

Стаття 23 - обмеження щодо одержання подарунка.
Стаття 25 - обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності.
Стаття 26 - обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування.
Стаття 27 - обмеження спільної роботи близьких осіб.
Стаття 28 - запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.
Статті 38-44 - порушення правил етичної поведінки.
Недотримання вимог статті 53:   - розголошення інформації про викривача; - відсутність умов для повідомлень про порушення вимог Закону про запобігання корупції іншою особою, зокрема через спеціальні телефонні лінії, офіційні вебсайти, засоби електронного зв'язку; - невиконання вимог розгляду анонімного повідомлення; - відсутність негайного реагування у вигляді письмового повідомлення про вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції.
Статті 56-58 - недотримання вимог щодо організації проведення спеціальної перевірки.
Стаття 65 - непроведення службового розслідування стосовно особи, яка вчинила корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення.
Стаття 67 - недотримання вимог щодо незаконних актів та правочинів.

Перелік встановлених Законом України «Про запобігання корупції» вимог, заборон та обмежень

- Вимоги щодо прийняття антикорупційної програми та її погодження Національним агентством ([стаття 19](#)).
- Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища ([стаття 22](#)).
- Обмеження щодо одержання подарунків ([статті 23, 24](#)).
- Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності ([стаття 25](#)).
- Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування ([стаття 26](#)).
- Обмеження спільної роботи близьких осіб ([стаття 27](#)).
- Вимоги щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів ([статті 28-36](#)).

- Вимоги до поведінки осіб, додержання вимог закону та етичних норм поведінки (статті 37, 38).
- Вимоги щодо пріоритету інтересів (стаття 39).
- Вимоги щодо політичної нейтральності (стаття 40).
- Вимоги щодо неупередженості (стаття 41).
- Вимоги щодо компетентності і ефективності (стаття 42).
- Вимоги щодо нерозголошення інформації (стаття 43).
- Вимоги щодо утримання від виконання незаконних рішень чи доручень (стаття 44).
- Вимоги щодо подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (стаття 45).
- Вимоги щодо своєчасності подання декларацій (стаття 49).
- Вимоги щодо додаткових заходів здійснення фінансового контролю (стаття 52).
- Вимоги щодо (стаття 53):
 - *нерозголошення інформації про викривача;*
 - *забезпечення умов для повідомлень про порушення вимог Закону іншою особою, зокрема через спеціальні телефонні лінії, офіційні веб-сайти, засоби електронного зв'язку;*
 - *розгляду анонімного повідомлення;*
 - *вжиття заходів щодо припинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення;*
 - *негайного письмового повідомлення про його вчинення спеціально уповноважений суб'єкт у сфері протидії корупції.*
- Заборона на одержання пільг, послуг і майна органами державної влади та органами місцевого самоврядування (стаття 54).
- Вимоги щодо проведення спеціальної перевірки (стаття 56).
- Вимоги щодо організації проведення спеціальної перевірки (статті 57, 58).
- Вимоги щодо прозорості та доступу до інформації (стаття 60).
- Вимоги щодо запобігання корупції у діяльності юридичної особи (стаття 61).
- Вимоги щодо проведення службового розслідування стосовно особи, яка вчинила корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення (стаття 65).
- Вимоги щодо незаконних актів та правочинів (стаття 67).

